

Ο ΕΦΗΜΕΡΙΟΣ

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟΝ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΤΟΥ ΕΠΙΣΗΜΟΥ ΔΕΛΤΙΟΥ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ»

ΕΤΟΣ ΚΓ' | ΑΘΗΝΑΙ, ΙΩΑΝ. ΓΕΝΝΑΔΙΟΥ 14 | 15 ΜΑΡΤΙΟΥ 1974 | ΑΡΙΘ. 6

ΣΥΜΠΟΣΙΟΝ ΠΑΤΕΡΩΝ

Κ Ε Ι Μ Ε Ν Ο Ν

ΚΛΗΜΕΝΤΟΣ ΠΡΟΣ ΚΟΡΙΝΘΙΟΥΣ Β'.

III. Τοσοῦτον οὖν ἔλεος ποιήσαντος αὐτοῦ εἰς ἡμᾶς, πρῶτον μὲν, ὅτι ἡμεῖς οἱ ζῶντες τοῖς νεκροῖς θεοῖς οὐ θύομεν καὶ οὐ προσκυνοῦμεν αὐτοῖς, ἀλλὰ ἐγνωμεν δι' αὐτοῦ τὸν πατέρα τῆς ἀληθείας· τίς ἢ γνώσις ἢ πρὸς αὐτόν, ἢ τὸ
5 μὴ ἀρνεῖσθαι δι' οὗ ἐγνωμεν αὐτόν; 2. λέγει δὲ καὶ αὐτός· *Τὸν ὁμολογήσαντά με ἐνώπιον τῶν ἀνθρώπων, ὁμολογήσω αὐτὸν ἐνώπιον τοῦ πατρὸς μου.* 3. οὗτος οὖν ἐστὶν ὁ μισθὸς ἡμῶν, ἐὰν οὖν ὁμολογήσωμεν δι' οὗ ἐσώθημεν. 4. ἐν τίνι δὲ αὐτὸν ὁμολογοῦμεν; ἐν τῷ ποιεῖν ἃ λέγει καὶ μὴ παρακούειν αὐτοῦ
10 τῶν ἐντολῶν, καὶ μὴ μόνον χεῖλεσιν αὐτὸν τιμᾶν, ἀλλὰ ἐξ ὅλης καρδίας καὶ ἐξ ὅλης τῆς διανοίας. 5. λέγει δὲ καὶ ἐν τῷ Ἑσαΐα· *Ὁ λαὸς οὗτος τοῖς χεῖλεσίν με τιμᾷ, ἡ δὲ καρδία αὐτῶν πόρρω ἄπεστιν ἀπ' ἐμοῦ.*

III. 6 ἐ. Ματθ. 10, 32. Λουκ. 12, 8. Πβλ. Δευτ. 6, 5. Μάρκ. 12, 30. Ματθ. 22, 37. Λουκ. 10, 27. 12. Ἑσ. 29, 13. Ματθ. 15, 8. Μάρκ. 7, 6.

3 καὶ οὐ προσκυνοῦμεν αὐτοῖς ΑΣ : λ. I. 4 ἢ πρὸς αὐτόν ΑΣ : τῆς ἀληθείας I | 5 ἀρνεῖσθαι Α : + αὐτόν I | 6 ἐνώπιον τῶν ἀνθρώπων ΑΙ : λ. Σ | αὐτόν ΑΣ : λ. I | 7 μου ΑΙ : λ. Σ | οὖν Α : λ. ΙΣ | 11 τῆς ΑΣ : λ. I | 13 αὐτῶν ΑΣ : αὐτοῦ I | ἀπέστην I.

Κ Ε Ι Μ Ε Ν Ο Ν

ΚΛΗΜΕΝΤΟΣ ΠΡΟΣ ΚΟΡΙΝΘΙΟΥΣ Β΄.

(Ἀπόδοσις εἰς ἀπλὴν νεοελληνικὴν γλῶσσαν).

III. 1. Ἐπειδὴ λοιπὸν τόσον μεγάλην εὐσπλαγχίαν (φιλανθρωπίαν καὶ ἔλεος) ἔδειξεν (ἔκαμε πράγματι) Οὗτος (ὁ Θεὸς Πατὴρ διὰ τοῦ Υἱοῦ Αὐτοῦ, τοῦ Κ. ἢ. Ἰ. Χ.) εἰς ἡμᾶς, καὶ πρῶτα-πρῶτα μὲν, διότι ἡμεῖς οἱ ζῶντες (ποῦ ζῶμεν πλέον ἐν Χριστῷ, ἀφοῦ ἐπιστεύσαμεν εἰς Αὐτὸν καὶ τὸ Εὐαγγέλιόν Του) δὲν θυσιάζομεν (πλέον) εἰς τοὺς νεκροὺς Θεοὺς (τῶν εἰδωλολατρῶν, οἵτινες πιστεύουν κακῶς εἰς ἀνυπάρκτους καὶ ψευδεῖς Θεοὺς) καὶ δὲν προσκυνοῦμεν αὐτούς, ἀλλὰ ἐγνωρίσαμεν δι' Αὐτοῦ (ἦτοι τοῦ Χριστοῦ) τὸν Πατέρα (Αὐτοῦ καὶ ἡμῶν, τὸν ἀληθινὸν Θεόν), τὸν Θεὸν τῆς ἀληθείας· ποία δὲ εἶναι ἡ (ἀληθινὴ) γνῶσις (ποῦ ἐδιδάχθημεν ἀπὸ τὸν Χριστόν) ποῦ ἔχομεν περὶ Αὐτοῦ (καὶ ὀφείλομεν νὰ προσφέρωμεν εἰς Αὐτόν, τὸν Ἐνα καὶ μόνον ἀληθινὸν Θεόν), παρὰ τὸ νὰ μὴ ἀρνούμεθα (ἐν οὐδεμιᾷ περιπτώσει, ἀκόμη καὶ ἐνώπιον τοῦ μαρτυρίου καὶ ὅταν ὑφιστάμεθα θλίψεις καὶ βασανισμούς) Αὐτόν (ἦτοι τὸν Χριστόν), διὰ τοῦ Ὅποιου ἐγνωρίσαμεν Αὐτόν, (ἦτοι τὸν Πατέρα Αὐτοῦ καὶ ἡμῶν, τὸν ἀληθινὸν Θεόν); 2. Λέγει δὲ (εἰς τὸ Εὐαγγέλιόν Του) καὶ Αὐτὸς (δηλ. ὁ Κ. ἢ. Ἰ. Χ.)· Ἄκεῖνον ποῦ θὰ μὲ ὁμολογήσῃ ἐμπρὸς εἰς τοὺς ἀνθρώπους (τοὺς ἀπίστους καὶ ἁμαρτωλοὺς, μὲ θάρρος καὶ παρρησίαν), θὰ ὁμολογήσω (θὰ ἀναγνωρίσω ὡς ἰδικόν μου) καὶ ἐγὼ αὐτὸν ἐνώπιον τοῦ Πατρὸς μου» (τοῦ ἐν τοῖς οὐρανοῖς). 3. Αὐτὸς λοιπὸν εἶναι ὁ μισθός μου (ἢ ἀνταμοιβὴ καὶ ἀντιμισθία μας), ἐὰν ὁμολογήσωμεν Αὐτόν (ἦτοι τὸν Κ. ἢ. Ἰ. Χ. μὴ δειλιάζοντες πρὸ οἴου-δήποτε κινδύνου, ἀκόμη καὶ πρὸ τοῦ μαρτυρίου), διὰ τοῦ Ὅποιου ἐσώθημεν (ἐκ τῆς πλάνης, τῆς ἁμαρτίας καὶ τοῦ αἰωνίου θανάτου). 4. Κατὰ ποῖον δὲ τρόπον ὁμολογοῦμεν Αὐτόν (διὰ τῶν ἔργων); Μὲ τὸ νὰ πράττωμεν αὐτά, τὰ ὅποια μᾶς διδάσκει (διὰ τοῦ Εὐαγγελίου Του) καὶ μὲ τὸ νὰ μὴ παρακούωμεν εἰς τὰς ἐντολάς Του, καὶ νὰ μὴ τιμῶμεν μόνον μὲ τὰ χεῖλη (μὲ τὰ λόγια), ἀλλὰ ἐξ ὅλης

ΕΠΙΚΑΙΡΑ

Ἡ 25η Μαρτίου

Ἡ 25η Μαρτίου ἔχει διττὸν νόημα διὰ τὸ εὐσεβὲς Γένος μας. Κατ' αὐτήν, εορτάζομεν τὸν Εὐαγγελισμὸν τῆς Θεοτόκου, διὰ τοῦ ὁποίου ἐδόθη εἰς τὴν ἀνθρωπότητα τὸ χαροποιὸν ἄγγελμα τῆς διὰ τοῦ Σωτῆρος Χριστοῦ ἀπελευθερώσεώς της ἐκ τῶν δεσμῶν τοῦ πνευματικοῦ θανάτου. Εορτάζομεν, ἐπίσης, τὴν ἑναρξιν τῆς Ἐθνεγεροσίας τοῦ '21. Ὁ θρησκευτικὸς καὶ ἔθνικὸς χαρακτήρ τῆς σεβασμίου αὐτῆς ἡμέρας δίδει, κατ' ἔτος, εἰς τοὺς Ἕλληνας τὴν εὐκαιρίαν νὰ συνειδητοποιοῦν βαθύτερον ὅτι δι' αὐτοὺς Ἕθνος καὶ Ἐκκλησία εἶναι ἔννοιαί καὶ πραγματικότητες συνωφασμένα. Τοῦτο ἀπεδείχθη περιτρώτως κατὰ τὸν ἱερὸν Ἀγῶνα, διὰ τοῦ ὁποίου ὁ λαὸς μας, μὲ πρωτοπόρον τὸν Κλήρον, ἔθραυσε τὰς ἀλόσεις μακροαίωνος δουλείας καὶ ἐθάμβωσε τὴν οἰκουμένην. Εἰς αὐτὸν τὸν Ἀγῶνα, ἡ Ἐκκλησία διεδραμάτισε μέρος ἔξοχον. Αὐτὴ ἐγαλοῦχησε μὲ τὰ νάματα τῆς ἀγάπης πρὸς τὴν ἐλευθερίαν καὶ ἐψύχωσε τὸ Ἕθνος πρὸς ἀποτίναξιν τοῦ ζυγοῦ. Καὶ αὐτὴ, μὲ τοὺς ποιμένας της, μικροὺς καὶ μεγάλους, προσέφερε πολὺ αἷμα, διὰ νὰ πραγματοποιηθῇ ἡ Παλιγγενεσία.

καρδίας καὶ ἐξ ὅλης τῆς διανοίας μας (μέσα ἀπὸ τὰ βάρη τῆς ψυχῆς μας καὶ μὲ ὅλην τὴν δύναμιν τοῦ νοῦ μας). 5. Λέγει δὲ (ὁ Αὐτός, ἦτοι ὁ Κ. ἢ Ἰ. Χ. ὡς Θεός) καὶ εἰς τὸν Ἡσαΐαν (διὰ τοῦ Προφήτου Ἡσαΐου)· «Ὁ λαὸς οὗτος (ποῦ δὲν πιστεύει πραγματικὰ εἰς ἐμέ) μὲ τιμᾶ μόνον μὲ τὰ χεῖλη (μὲ τὰ λόγια), ἡ δὲ καρδία αὐτῶν (ἡ ψυχὴ ὅλων τῶν ὀλιγοπίστων) εἶναι πολὺ μακρὰν ἀπὸ ἐμέ».

(Συνεχίζεται)

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ Γ. ΜΠΙΟΝΗΣ

Καθηγητὴς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν

Ἀπαραίτητον στοιχεῖον

Ἡ ποιμαντικὴ πείρα μαρτυρεῖ, ὅτι οὐκ ὀλίγοι πιστοὶ στεροῦνται φωτεινῆς γνώσεως εἰς σπουδαία διὰ τὴν ψυχικὴν των σωτηρίαν σημεῖα τῆς πίστεως καὶ τῆς λειτουργικῆς πράξεως. Μία τοιαύτη περίπτωσις εἶναι τὸ νὰ ἀρκοῦνται εἰς τὴν ἀνάγνωσιν ἐπ' αὐτῶν ὑπὸ τοῦ ἱερέως τῆς συγχωρητικῆς εὐχῆς καὶ νὰ προσέρχονται εἰτα εἰς τὴν Θεῖαν Κοινωνίαν μὲ τὴν ἰδέαν ὅτι ἀφέθησαν αἱ ἁμαρτίαι των, τὰς ὁποίας ἐν τούτοις δὲν ἐξηγόρευσαν. Εἰς τὰς ψυχὰς αὐτάς, πρέπει οἱ κατ' ἐνορίαν ποιμένες νὰ καταδείξουν τὴν πλάνην ὅτι τὸ μυστήριον τῆς Μετανοίας δὲν ἔχει, δῆθεν, ὡς ἀπαραίτητον στοιχεῖον τὴν ἐξαγόρευσιν. Τοιαύτη διαφώτισις εἶναι ἀνάγκη νὰ γίνεται ἰδίως κατὰ τὰς ἡμέρας αὐτάς, καθ' ἃς πολλοὶ σινηθίζον νὰ μεταλαμβάνον τῶν ἀχράντων μυστηρίων. Ἡ Ἐκκλησία ὀφείλει νὰ ὑπογραμμίσῃ τὸ ὅτι ἡ ἐξαγόρευσις τῶν ἁμαρτημάτων ἐπιβάλλεται διὰ πᾶσαν ἀνεξαιρέτως ψυχὴν καὶ δὲν ἐπιτρέπεται νὰ παρακάμπτεται. Προσέλευσις εἰς τὴν Θ. Κοινωνίαν χωρὶς ἐξομολόγησιν — δείγμα τῆς ἀληθινῆς μετανοίας — δὲν εἶναι εἰ μὴ θανάσιμος ἁμαρτία.

Πολύτιμα κοιτάσματα

Ἐκτὸς τῆς Ἀγίας Γραφῆς, πολύτιμα κοιτάσματα πρὸς ἀντίλησιν ποιμαντικῶν διδαγμάτων εἶναι καὶ αἱ συγγραφαὶ τῶν Ἀγίων Πατέρων. Διὸ καὶ οἱ ποιμένες τῆς Ἐκκλησίας πρέπει νὰ τὰς μελετοῦν, ὡς καὶ ἐκεῖνην. Τοῦτο θὰ ᾔητο δύσκολον ἢ καὶ ἀκατόρθωτον ὅλως διὰ τοὺς πολλοὺς, ἐὰν ἐπρόκειτο περὶ τοῦ πρωτοτύπου, τὸ ὁποῖον εἶναι εἰς γλῶσσαν ἀρχαίαν. Ἐδνυχῶς ὅμως, κατὰ τὰς ἡμέρας μας, πολλὰ κείμενα τῶν Πατέρων εἶναι προσιτὰ καὶ εἰς τοὺς ἀπλοστέρους, διότι ἔχον μεταφρασθῆ. Αὐτὰς λοιπὸν τὰς μεταφράσεις, ἀρκεῖ νὰ ἔχον τὴν ἔγκρισιν τῆς Ἐκκλησίας, σιγιστῶμεν εἰς τοὺς ἡμερῖους μας, ὡς ἐπιουσίαν πνευματικὴν των τροφὴν. Ἐκ τῆς πράξεως, θὰ διαπιστώσουν ὅτι πολλὴ θὰ εἶναι ἡ ὠφέλεια, τὴν ὁποίαν θὰ ἀποκομίσουν ἐκ τῆς ἐντροφήσεώς των εἰς τὰ κείμενα ταῦτα. Διότι οἱ Πατέρες εἶναι οἱ καλύτεροι διδάσκαλοι καὶ τὰ φωτεινότερα πρότυπα τῆς ὁρθοδόξου Ποιμαντικῆς. Ὁ μελετῶν αὐτοὺς κληρικὸς λαμβάνει στερεὰν ποιμαντικὴν κατάρτισιν καὶ ἀξιοῦται οὕτω νὰ ἀποβῆ ἀποδοτικώτερος ἐργάτης εἰς τὸν νοσητὸν Ἀμπελόνα τοῦ Κυρίου.

Η ΚΥΡΙΑΚΗ ΤΗΣ ΣΤΑΥΡΟΠΡΟΣΚΥΝΗΣΕΩΣ

Ἡ τρίτη Κυριακὴ τῶν νηστειῶν ὀνομάσθη Κυριακὴ τῆς Σταυροπροσκυνήσεως, διότι κατ' αὐτὴν μετὰ τὸν Ὁρθρον γίνεται ἡ προσκύνησις τοῦ Τιμίου Σταυροῦ. Κατὰ τὸ Συναξάριον, ἡ Ἐκκλησία καθιέρωσε τὴν ἑορτὴν ταύτην, ἵνα ἐνισχυθῶμεν ἐν τῷ μέσῳ τοῦ σταδίου τῶν ἀγώνων τῆς Ἁγίας καὶ Μεγάλης Τεσσαρακοστῆς.

Ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὴν καθιέρωσιν τῆς ἑορτῆς τῆς Σταυροπροσκυνήσεως, τὸ ὑπ' ἀρ. 366 χειρόγραφον τῆς Πατριαρχικῆς Βιβλιοθήκης τῶν Ἱεροσολύμων συσχετίζει ταύτην πρὸς τι γεγονὸς τοῦ ἔκτου αἰῶνος, κατὰ τὸ ὁποῖον ἐγένετο μετακομὴ τῶν τιμῶν ξύλων ἀπὸ Ἀπαμείας. Πλέον συγκεκριμένως ἐν τῷ φύλλῳ 226 τοῦ περὶ οὗ ὁ λόγος χειρογράφου ἀναγινώσκομεν τὰ ἑξῆς: «Ἐκ τοῦ ἱστορικοῦ Νικηφόρου Πατριάρχου, πῶς τρίτον προσκυνεῖται τὰ τίμια ξύλα». Ἐν τῷ περιθωρίῳ σημειοῦνται τὰ ἑξῆς: «Ὅτι ἡ ἐν τῇ πρώτῃ τοῦ Αὐγουστοῦ μηνὸς τυπωθεῖσα προσκύνησις τῶν τιμῶν ξύλων ἐπὶ Ἡρακλείου γέγονε βασιλέως». Ἐξ ἄλλου «Ἀλέξανδρος ὁ μοναχὸς ἱστορεῖ τὴν ὑψωσιν εἶναι διὰ τὸ ἀποσταλῆναι τὰ τίμια ξύλα ὑπὸ τῆς μακαρίας Ἑλένης, ὡς ἀνυψούμενα φανερὰ γένοιτο. Ἀλλὰ πρώτη μὲν αὕτη αἰτία τῆς ὑψώσεως, ἦτις τελεῖται κατὰ τὴν τεσσαρεσκαίδεκάτην Σεπτεμβρίου μηνός· δευτέρα δὲ ἐκείνη. Τρίτη δὲ ἐκφάνησις τῶν τιμῶν ξύλων ἐστίν, ἡ νῖκα ἀπὸ Ἀπαμείας μετεκομίσθησαν ἐπὶ Ἰουστίνου καὶ προσκυνοῦνται τῇ μεσονησίμῳ· ἔστι δὲ τὸ ὑποπόδιον τοῦ Χριστοῦ. Ἀλφειδὸς γὰρ ἐπίσκοπος Ἀπαμείας ἀπεκόμισεν αὐτὰ εἰς Ἀπάμειαν ἐξ Ἱεροσολύμων, εἰληφὼς αὐτὰ ἐκ τοῦ ἰδίου ἀδελφοῦ, ἀρχιεποκόπου Ἱεροσολύμων. Ἄλλοι δὲ φασὶ σὺν τῇ μακαρίᾳ Ἑλένῃ συχνοὺς ἀπελθεῖν ἀρχιερεῖς, σὺν αὐτοῖς δὲ καὶ ὁ τῆς Ἀπαμείας ἐπίσκοπος· δεῖ αἰτεῖ μέρος τοῦ τιμίου ξύλου παρὰ τῆς βασιλείσεως εἰς ἀνοικοδομὴν Ἐκκλησίας καὶ εἰληφὼς ἤγαγεν εἰς Ἀπάμειαν· φωραθέντων δὲ ἐπὶ Ἰουστίνου, τὰ μὲν κρατηθῆναι ἐκεῖσε, τὰ δὲ ἀποκομθῆναι τῷ βασιλεῖ». Ἐκ τῆς περικοπῆς ταύτης δὲν δυνάμεθα νὰ ἐξακριβώσωμεν, ἐὰν πρόκειται περὶ τοῦ Ἰουστίνου τοῦ Α' (518-527) ἢ τοῦ Ἰουστίνου τοῦ Β' (565-578) (Καλλίστου Μηλιαρᾶ, Ἱστορικὴ Ἐπισκόπησις τοῦ Τριφιδίου, ἐν Ἱεροσολύμοις 1934, σελ. 27).

Συμφώνως πρὸς τὰς ἐρεῦνας τοῦ ρώσου Ἀρχιεπισκόπου Σεργίου, ἡ ἑορτὴ τῆς Σταυροπροσκυνήσεως μνημονεύεται τὸ πρῶτον ἐν τῇ Τάξει Κωνσταντίνου τοῦ Πορφυρογεννήτου (1' αἰών). Αὕτη περιωρίζεται κατ' ἀρχὴν μόνον ἐν Κωνσταντινουπόλει. Ἡ ἐπέκτασις αὐτῆς εἰς ὄλην τὴν Ὁρθόδοξον Ἐκκλησίαν κατέστη δυνατὴ μόλις τὸν 18' ἢ 19' αἰῶνα (Ἀρχιεπισκόπου Σεργίου, Πλήρες Μηνολόγιον τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας, II, 295).

Κατὰ τὴν Κυριακὴν τῆς Σταυροπροσκυνήσεως, ὡς καὶ κατὰ τὴν ἀκολουθοῦσαν Δ' ἐβδομάδα τῶν νηστειῶν, ἐξυμνεῖται ὁ «ὠραῖος ὑπὲρ σάπφειρον καὶ χρυσὸν» Σταυρὸς τοῦ Κυρίου, ὁ «τῆς Ἐγέρσεως Χριστοῦ τὰς αὐγὰς φωτοβολῶν», ὁ προάγγελος τῆς «λαμπρᾶς καὶ κοσμοχαρμοσύνου τοῦ Πάσχα... φωσφόρου ἡμέρας», ἡ θύρα τοῦ Παραδείσου, ὁ στυλὸς τῆς Ἐκκλησίας. Κατὰ τὴν Εὐαγγελικὴν περικοπὴν τῆς ἡμέρας, ὁ βαστάζων τὸν Σταυρὸν τοῦτον ὀδηγεῖται εἰς τὴν δόξαν τοῦ οὐρανοῦ (Μρκ. η', 34-θ', 1). Ὁ Σταυρὸς εἶναι τὸ θυσιαστήριον, παρὰ τῷ ὁποίῳ ὁ Ἀρχιερεὺς ἡμῶν καὶ Μεσίτης εἶναι συγχρόνως ὁ θύτης καὶ τὸ θῦμα, ὡς τονίζει ἡ ἀποστολικὴ περικοπὴ τῆς αὐτῆς ἡμέρας (Ἐβρ. δ', 14-ε', 6). Λίαν ἐνισχυτικοὶ καὶ παρήγοροι εἶναι οἱ λόγοι τῆς περικοπῆς ταύτης: «Οὐ γὰρ ἔχομεν ἀρχιερέα μὴ δυνάμενον συμπαθεῖσαι ταῖς ἀσθενείαις ἡμῶν, πεπειραμένον δὲ κατὰ πάντα καθ' ὁμοίότητα χωρὶς ἁμαρτίας. Προσερχώμεθα οὖν μετὰ παρησίας τῷ θρόνῳ τῆς χάριτος, ἵνα λάβωμεν ἔλεον καὶ χάριν εὐρωμεν εἰς εὐκαιρον βοήθειαν».

• • •

Τούτων οὕτως ἐχόντων, ἡ Ἐκκλησία πράγματι ἐνισχύει ἡμᾶς κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς Σταυροπροσκυνήσεως, ἵνα μὲ νέας ἀποφάσεις καὶ θάρρος βαδίσωμεν σταθερῶς τὴν ἄγουσαν πρὸς τὸν ἄξιον ἑορτασμὸν τοῦ σταυρωσίου καὶ ἀναστασίμου Πάσχα. Ὁ Σταυρὸς σημαίνει τὴν μεγίστην νίκην ἐν τῇ παγκοσμίῳ ἰστορίᾳ. Ἐπ' αὐτοῦ ὁ Κύριος ἐνίκησε τὰς δυνάμεις τοῦ κακοῦ καὶ ἐξεμηδένισε τὴν ἐπὶ τῶν ἀνθρώπων κυριαρχίαν τοῦ Σατανᾶ. Ὡραία σχετικῶς εἶναι ἡ εἰκὼν, τὴν ὁποίαν χρησιμοποιοῖ ὁ Ἀπόστολος Παῦλος: Ὁ Κύριος, λέγει, διὰ τοῦ Σταυροῦ Του «μᾶς ἐχάρισεν ὅλα τὰ παραπτώματα. Καὶ ἔσβυσεν ὀλοτελῶς τὸ εἰς βάρος μας χρεωστικὸν γραμμάτιον». Αὐτὸ ὁ Κύριος τὸ ἐσήκωσεν ἀπὸ τὸ μέσον καὶ

τὸ ἐκάρφωσεν εἰς τὸν σταυρόν, ὅπου μὲ τὸ αἷμά Του τὸ ἔσθυσεν. Ἐκεῖ εἰς τὸν Σταυρὸν ἔγδυσε τὰς πονηρὰς ἀρχὰς καὶ ἐξουσίας καὶ τὰς διεπόμπευσε καὶ κατεντρόπισεν αὐτὰς φανερὰ ἐμπρὸς εἰς ὄλον τὸν πνευματικὸν κόσμον καὶ ἔσυρε τοὺς δαίμονας νικημένους ἐν θριαμβευτικῇ πομπῇ. Καὶ ἐπέτυχε τοῦτο δι' αὐτοῦ, ἦτοι τοῦ Σταυροῦ, ὁ ὁποῖος ἔγινε διὰ τὸν Χριστὸν θριαμβευτικὸν ἄρμα νικητοῦ» (Κολ. 6', 13-15: νεοελληνικὴ ἀπόδοσις Π. Τρεμπέλα).

Αὐτὰ ἐξηγοῦν διατί «ἀνυψώθη σελαγίζων ὁ Σταυρὸς ὑπεράνω μετηρημένων θόλων. Ἐκόσμησε θρόνους αὐτοκρατόρων καὶ μαργαριτοκόλλητα στέμματα. Ἐλαμψεν ὡς παράσημον ἀρετῆς καὶ ἀνδρείας εἰς τὰ στήθη... Ἀνεγνωρίσθη ὡς διεθνὲς σῆμα παγκοσμίως εὐεργετικῶν σωματείων. Ἐπεσκίασε παρήγορος τὸν τελευταῖον ὕπνον τῶν νεκρῶν εἰς τὰ σιγηλὰς νεκροπόλεις των. Ὁρθώθη ἀπ' ἄκρου εἰς ἄκρον τῆς γῆς ὡς πυρρίμορφον Εὐαγγέλιον διδάσκον πᾶσαν τάξιν καὶ πᾶσαν ἠθικὴν κατάστασιν» (Κωνσταντίνου Κ α λ λ ι ν ί κ ο υ, 52 ὀμιλίαι, ἐν Ἀθήναις 1927, σελ. 143).

Ὅθεν ὀρθῶς τονίζει ἡ Ἐκκλησία, ὅτι ὁ Σταυρὸς εἶναι «ὁ φύλαξ πάσης τῆς οἰκουμένης», «ἡ ὠραιότης τῆς Ἐκκλησίας», «βασιλέων τὸ κραταίωμα», «πιστῶν τὸ στήριγμα», «ἀγγέλων ἡ δόξα» καὶ «τῶν δαιμόνων τὸ τραῦμα». «Χαίροις ὁ Ζωηφόρος Σταυρὸς, τῆς εὐσεβείας τὸ ἀήττητον τρόπαιον, ἡ θύρα τοῦ Παραδείσου, ὁ τῶν πιστῶν στηριγμός, τὸ τῆς Ἐκκλησίας περιτείχισμα· δι' οὗ ἐξηφάνισται ἡ φθορὰ καὶ κατήργηται, καὶ κατεπόθη τοῦ θανάτου ἡ δύναμις, καὶ ὑψώθημεν ἀπὸ γῆς πρὸς οὐράνια. Ὅπλον ἀκαταμάχητον, δαιμόνων ἀντίπαλε, δόξα Μαρτύρων, Ὁσίων, ὡς ἀληθῶς ἐγκαλλώπισμα, λιμὴν σωτηρίας, ὁ δωρούμενος τῷ κόσμῳ τὸ μέγα ἔλεος».

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ Δ. ΘΕΟΔΩΡΟΥ

Καθηγητῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν

Δι' ὅ,τι ἀφορᾷ εἰς τὸν «Ἐφημέριον» ἀπευθυντέον:
Πρὸς τὴν Διεύθυνσιν τοῦ περιοδικοῦ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ»,
Ὁδὸς Ἰωάννου Γενναδίου 14, Ἀθῆναι (140).

ΑΘΕΡΑΠΕΥΤΟΣ ΑΠΙΣΤΙΑ *

3. Ἡ ἐπαναβίωσις τοῦ Ἰουδαϊκοῦ πνεύματος ἐν μέσφ τοῦ χριστιανικοῦ κόσμου δεῖγμα σοβαρωτάτης παρακμῆς.

Πολλαὶ ψυχαὶ καὶ εἰς τὴν ἐποχὴν μας αἴρονται ἐπὶ τῷ ἀκούσματι τοῦ Εὐαγγελίου τοῦ Χριστοῦ. Καὶ αἱ ψυχαὶ αὗται δὲν ἀνήκουν εἰς ἀφελεῖς, εἰς ἀπαιδεύτους. Ἀνήκουν εἰς τὴν λεγομένην ἡγέτιδα τάξιν. Εἰς τοὺς διανοουμένους. Πολλοὶ ἐξ αὐτῶν ζητοῦν νὰ (λιθάσωσι) τὸν Χριστόν, ἀλλ' οἱ λίθοι ἐπιστρέφουν εἰς τὰς κεφαλὰς των καὶ εἰς τὰς κεφαλὰς τῶν ἀθῶων τέκνων των, τὰ ὁποῖα ἀπομακρυνόμενα τοῦ Θεοῦ, μεταμορφοῦνται εἰς τέκνα ἀπωλείας, εἰς υἱοὺς ἀπειθείας, εἰς τέκνα ὀργῆς. Διότι τί καλὸν θὰ προκύψῃ ἐκ μιᾶς οἰκογενείας, ἔνθα ἐξέλιπεν ὁ φόβος τοῦ Θεοῦ; Ἐκεῖ δὲν εὐδοκίμει τὸ καλόν. Εἶναι οἱ καρποὶ τῆς ἀπιστίας, τῶν ὁποίων τὴν πικρὰν γεῦσιν ἀπολαμβάνουν πρωτίστως οἱ γονεῖς καὶ ἐν συνεχείᾳ καὶ αἱ κοινωνίαι καὶ τὰ ἔθνη. Ἡ πίστις πρὸς τὸν Θεὸν δὲν ἀποτελεῖ ἀπλῶς τροχοπέδην καὶ ἀνασχετικὸν φραγμὸν πρὸς ἐγκληματικὰς ἐκδηλώσεις. Ἀποτελεῖ κυρίως ζῶσαν δύναμιν, ἥτις κινεῖ τὸν ἄνθρωπον ἐκ τῶν κάτω πρὸς τὰ ἄνω. Αἶρει τὴν ψυχὴν τοῦ ἀνθρώπου, οὐχὶ ὑπὸ τὴν ἔνοιαν, ὑφ' ἣν ἀντελήφθησαν οἱ σύγχρονοι τοῦ Χριστοῦ Ἰουδαῖοι, ἀλλ' ὑπὸ τὴν ἔνοιαν τῆς ἀνατάσεως καὶ τῆς ἐξάρσεως ἐκ τῆς γῆς πρὸς τὸν οὐρανόν. Ἐκ τῶν ἐγκοσμίων εἰς τὰ ὑπερκόσμια. Ἐκ τοῦ θανάτου εἰς τὴν ἀνάστασιν. Ἐκ τῆς πτώσεως εἰς τὴν ἀνόρθωσιν.

Αἶρεται ἡ ψυχὴ πολλῶν συγχρόνων Ἰουδαίων, διότι φοβοῦνται τὸ φῶς τοῦ Χριστοῦ, τὸ ὁποῖον ἀποκαλύπτει τὰ παραγόμενα ἐν τῷ σκότει ἔργα των. Εἶναι πολὺ φυσικόν, οἱ ἔνοχοι νὰ ἀποκρούουν καὶ νὰ τρέμουν τὸν ἔλεγχον τῆς δικαιοσύνης. Οἱ παραβάται τοῦ ἠθικοῦ Νόμου ἀγωνιοῦν ἐνώπιον τῆς αἰωνίας κρίσεως. Καὶ ὡς ἀντίδικοι τοῦ Χριστοῦ ἀναζητοῦν ἐκ τῆς ἀνθρωπίνης σοφίας ἐπιχειρήματα πρὸς ἐδραίωσιν τῆς ἀπιστίας των. Προσπαθοῦν ν' ἀποδείξουν τὴν ἀνυπαρξίαν τοῦ ὑπερφυσικοῦ καὶ τοῦ θείου. Καὶ γίνονται καταγέλαστοι ὡσὰν τοὺς πρωτοπλάστους, οἵτινες, εἰς τὴν σύγχυσιν εἰς τὴν ὁποίαν περιέπεσαν ἐκ τῆς παραβάσεως τῆς θείας ἐντολῆς, προσεπάθουν νὰ κρύψουν ἐκ τοῦ προσώπου τοῦ Θεοῦ τὴν τελείαν γύμνωσίν των διὰ τοῦ φύλλου τῆς συκῆς. Τοιαῦτα φύλλα

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 42 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 3-5 τεύχους.

Ποιμαντικά θέματα

«ΑΥΤΩΝ ΔΕ ΔΙΗΝΟΙΧΘΗΣΑΝ

ΟΙ ΟΦΘΑΛΜΟΙ...»

Τὸ περιστατικὸν τῆς πορείας τῶν δύο μαθητῶν τοῦ Κυρίου, τοῦ Λουκᾶ καὶ τοῦ Κλεόπα, πρὸς Ἐμμαούς, καὶ ὅτι μὲ τὴν πορείαν αὐτὴν συνδέεται, ἔχει ἀσφαλῶς ἰδιάζουσαν ποιμαντικὴν σημασίαν.

Οὕτως, εἶναι ἄξιον ἰδιαιτέρας προσοχῆς τὸ γεγονός, ὅτι ἡ συνάντησις τῶν ἐν λόγῳ μαθητῶν μὲ τὸν Κύριον, ἀγεί αὐτοὺς εἰς ἀφύπνισιν διὰ τῆς διανοίξεως τῶν πνευματικῶν αὐτῶν ὀφθαλμῶν, ὥστε νὰ ἀναγνωρίσουν τὸν Ἀναστάνα Διδάσκαλον. Τὸ γεγονός τοῦτο δεικνύει, ὅτι οἱ διάδοχοι τοῦ Κυρίου εἰς τὸ ἔργον Του ὀφείλου νὰ κατέχουν τὸ πνευματικὸν προσὸν τῆς ὁράσεως. Ἐφ' ὅσον οἱ δύο μαθηταὶ μένου «αἰσθητῶς» προσκεκολλημένοι εἰς τὰ «βλεπόμενα», ἂν καὶ συνοδοιποροῦν μὲ τὸν Διδάσκαλον καὶ συνομιλοῦν μὲ Αὐτόν, δὲν ἀντιλαμβάνονται ποῖον ἔχουν πλησίον των. «Οἱ δὲ ὀφθαλμοὶ αὐτῶν ἐκρατοῦντο τοῦ μὴ ἐπιγῶναι αὐτόν» (Λουκ. 24,16). Ἐπομένως «δὲν βλέπουν» τὸν Κύριον.

Ἄν παραδεχθῆ κανεὶς ὅτι τὸ ποιμαντικὸν ἔργον τῆς Ἐκκλησίας εἶναι συνέχισις τῆς ζωῆς τοῦ Κυρίου ἐν μέσῳ ἡμῶν καὶ ἄρα «πορεία», ἐν μέσῳ μάλιστα τοῦ ζόφου καὶ τοῦ γνόφου τῆς ὑπάρξεως, τότε ἡ ὁρασις τοῦ ποιμένου πρέπει νὰ θεωρῆται βασικὸν πνευματικὸν προσὸν αὐτοῦ. Διότι, ἐὰν κατὰ τὴν ἀσκησιν τῆς ποιμαντικῆς του διακονίας ρίπτῃ ὁ ἱερεὺς τὸ βάρος εἰς τὴν αἰσθητὴν σύλληψιν τῆς πραγματικότητος, τὴν ὁποίαν κατὰ τὴν ἀσκησιν αὐτὴν ἀντιμετωπίζει, τότε πράγματι δὲν βλέπει. Εἰς τὴν περιπτῶσιν αὐτὴν ἀσφαλῶς συμπορεύεται μὲ τὸν Κύριον. Ἀναμφιβό-

συχῆς καὶ μόνον τοιαῦτα δύναται νὰ μᾶς προσφέρῃ ἡ λογικὴ τοῦ ἀνθρώπου. Ἀλλὰ ταῦτα δὲν καλύπτουν τὴν γυμνότητα τῆς ψυχῆς μας. Τὴν τονίζουν περισσότερο καὶ ἀποκαλύπτουν τὴν σύγχυσιν, εἰς τὴν ὁποίαν μᾶς ὤθησεν ἡ ἀπιστία. Διὰ τοῦτο διαρκῶς θὰ «αἶρη τὴν ψυχὴν μας», τὴν ἔνοχον ψυχὴν μας, ὁ λόγος τοῦ Χριστοῦ.

(Συνεχίζεται)

† Ὁ Δράμας ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ

Ο ΜΟΝΑΧΙΚΟΣ ΒΙΟΣ

ΕΙΣ ΤΗΝ ΝΕΩΤΕΡΑΝ ΕΛΛΑΔΑ*

Περὶ τὰ τέλη τοῦ παρελθόντος αἰῶνος ἡ κατάστασις τῶν Μονῶν δὲν ἦταν καλή. Τὸ φαινόμενο μοναχῶν περιερχομένων στὸν κόσμον εἶχε λάβει διαστάσεις. Πολλοὶ ἐγκαταλείποντες τὴς μετὰ-νοιῆς τῶν κατέφευγον στὴν πρωτεύουσα καὶ στὸν Πειραιᾶ, πού ὁ Μητροπολίτης Γερμανὸς ἐχαρακτήριζε ὡς «δύο ὄρημητῆρια, ἐνθα καταφεύγουσι τὰ τῆς Ἐκκλησίας ἀδόκιμα ναυάγια, κατ' ἀρχὰς μὲν ἐλέου ἐξαιτούμενα εἶτα δὲ θερμαθέντα πολλαχῶς τὴν εὐεργετήσαν χεῖρα δάκνοντα καὶ τὴν Ἐκκλησίαν ἐξευτελίζοντα».

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 44 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 3-5 τεύχους.

λωσ συνδιαλέγεται μὲ Αὐτὸν καὶ τηρεῖ κοινωνίαν «ζωῆς». Ἄλλὰ ὅλα αὐτὰ δὲν σημαίνουν, ὡς πρὸς τὴν ποιότητα τῆς διακονίας του, ὅτι ἀσκεῖ «τελειῶς» τὸ ἔργον τοῦτο. Ἀσκεῖ τοῦτο τυπικῶς, μηχανικῶς, ἐξωτερικῶς καὶ ἐντὸς τοῦ κράτους τῆς ὑποδουλώσεως εἰς τὴν αἰσθητὴν πραγματικότητα. Ἐντεῦθεν ἡ παιδαγωγικὴ (ἀλλὰ καὶ ἐπιτιμητικὴ) παρατήρησις τοῦ Κυρίου· «Ὁ ἀνόητοι καὶ βραδεῖς τῇ καρδίᾳ...» (Λουκ. 24,25).

Ἡ Ἀνάστασις τοῦ Κυρίου, ἐκτὸς τῶν λοιπῶν συνεπειῶν καὶ ἀκολουθιῶν, εἶχε καὶ τὸ ἀποτέλεσμα τοῦτο, νὰ προσφέρῃ εἰς τοὺς μαθητὰς τὴν «αἰσθητὴν» ἐμπειρίαν τῆς θείας παρουσίας καὶ ἐνεργείας Του, ἐντὸς πάντοτε τῶν πεπερασμένων δυνατοτήτων τῆς ἀνθρωπίνης γενικῶς φύσεως. «Ἐωράκαμεν τὸν Κύριον...» (Ἰω. 20,25), ἀναφωνοῦν καὶ ὁμολογοῦν οἱ «ἐπόπται γεννηθέντες τῆς ἐκείνου μεγαλειότητος» (Β' Πέτρ. 1,16). Ἡ ἐμπειρία αὕτη θὰ πρέπει ἴσως νὰ ἐκτιμηθῇ ὡς τὸ θεμέλιον, ἀλλὰ καὶ ὁ βασικὸς ὅρος τῆς ἀθηντικῆς ἀσκήσεως τῆς ποιμαντικῆς διακονίας. Ὁ «καλὸς ποιμὴν» βλέπει τὸν Κύριον ἐνώπιόν του εἰς πᾶσαν περίπτωσιν ποιμαντικοῦ ἔργου καὶ βιοῦ τὸ ἐσωτερικὸν πῦρ τῆς ὁράσεως αὐτῆς. Αἰσθάνεται τὴν καρδίαν του «καιομένην ἐν αὐτῷ» (Λουκ. 24, 32), ἀλλὰ καὶ τὰς δυνάμεις του ἐνισχυομένας καὶ ἀκλονήτους, κατὰ τὰς συναντωμένας δυσκολίας εἰς τὸ ἔργον τοῦτο. Ὁμολογεῖ καθ' ἑαυτὸν· «Προωρώμη τὸν Κύριον ἐνώπιόν μου διὰ παντός, ὅτι ἐκ δεξιῶν μου ἐστὶν ἵνα μὴ σαλευθῶ. Διὰ τοῦτο εὐφράνθη ἡ καρδία μου...» (Ψαλμ. 15, 8 ἐξ.).

(Συνεχίζεται)

I. K.

Πρὸς περιστολὴν τοῦ κακοῦ ἡ Ἱ. Σύνοδος ἐπεκαλέσθη τὴν συνδρομὴν τῶν ὀργάνων τοῦ Κράτους διὰ τὴν ἀπομάκρυνσιν τῶν μοναχῶν αὐτῶν, ποῦ ἀντιπολιτεύοντο τὸν Μητροπολίτην Γερμανόν. Ἄλλὰ καὶ γενικώτερα ἡ Ἐκκλησία δὲν ἔβλεπε τίς Μονὲς νὰ ἐπιτελοῦν τὸν προορισμό των. Σὲ Ἐγκύκλιόν της τῆς 27-2-1898 ἡ Ἱ. Σύνοδος μὲ πικρὰ λόγια ἐξεφράζετο γιὰ τὴν ἐνεσθῶσαν κατάστασιν τῶν μοναστηρίων. «Τὰ παρ' ἡμῖν ὑφιστάμενα μοναστήρια-ἐγραφε-τὸ παλαιὸν ἐξεπλήρουν τὸν σκοπὸν τῆς συστάσεως αὐτῶν, διότι οἱ ἐν αὐτοῖς διαιτώμενοι μοναχοὶ ἀφ' ἐνὸς μὲν ἐφρόντιζον ὑπὲρ τῆς ψυχικῆς αὐτῶν σωτηρίας, ἥς ἕνεκα προέκριναν τὴν κατὰ μόνας αὐτῶν διαγωγὴν μακρὰν τοῦ κόσμου τῶν οἰκείων, ἀφ' ἑτέρου δὲ καὶ πολυτρόπως ἐγένοντο χρήσιμοι τῇ κοινῶνίᾳ, τοῦτο μὲν διὰ τοῦ καλοῦ αὐτῶν παραδείγματος, ἅτε διαπρέποντες ἐν τῇ περὶ θρησκευτικῆς καὶ ἠθικῆς παιδεύσεως φροντίδι, τοῦτο δὲ διὰ τῆς φιλοξενίας καὶ παντοδαποῦς ἀγαθοεργίας, ἅτε προμηθεύοντες καὶ προθύμως παρεχόμενοι τὰ πρὸς τροφὴν ἐπιτήδεια εἰς τοὺς ἐνδεεῖς καὶ τοὺς χρεῖαν ἔχοντας, πληροῦντες οὕτω τὴν ἐντολὴν τῆς χριστιανικῆς ἀγάπης καὶ τὸν προορισμὸν αὐτῶν»⁹⁰.

Οἱ κρίσεις αὐτὲς τῆς Συνόδου εἶχαν βέβαια βάσιν, διότι πράγματι ὁ μοναχισμὸς ἐξηκολούθει νὰ διέρχεται σοβαρὰ κρίσι. Τὰ μέτρα ποῦ εἶχαν ληφθῆ ἀπὸ τὴν Ἐκκλησία δὲν φάνηκαν ἱκανὰ νὰ ἀναχαιτίσουν τὸ κακό, ποῦ ἡμέρα μὲ τὴν ἡμέρα πλήθαινε. Τὸ πρόβλημα εἶναι ποιὸς ἔφερε τὴν εὐθύνη γι' αὐτὴ τοῦ μοναχισμοῦ τὴν κρίσι καὶ ἔπειτα γιατί δὲν ἐβελτιώθη ἡ κατάστασις ἔπειτα ἀπὸ σχεδὸν 50 χρόνια ζωῆς του κάτω ἀπὸ τὴν σκέπη τῆς ἐλευθέρως Ἐκκλησίας. Ἡ ἀπάντησι στὰ ἐρωτήματα αὐτὰ εἶναι πολὺ δύσκολη, καίτοι διαφαίνονται οἱ εὐθύνες ποῦ βαρύνουν τόσο τὴν Ἐκκλησία, ὅσο καὶ τοὺς μοναχοὺς. Κι ὅταν λέμε Ἐκκλησία, ἐννοοῦμε τὴν διοίκησίν της, ποῦ ἔδρασε σ' ὅλο αὐτὸ τὸ διάστημα σχεδὸν μόνο κατασταλτικά, χωρὶς κανένα συγκεκριμένο πρόγραμμα ἀνορθώσεως τοῦ μοναχικοῦ μας βίου. Διότι καὶ αὐτὲς οἱ γνωστὲς διατάξεις τοῦ πρώτου Κανονισμοῦ ἔμειναν οἱ πιὸ πολλὲς νεκρὸ γράμμα καὶ ἐφηρμόσθησαν μὲ ἀκρίβεια μόνον ὅσες εἶχαν σχέσι μὲ τὰ περιουσιακὰ στοιχεῖα καὶ τὰ οἰκονομικὰ θέματα. Οἱ ἄλλες, οἱ σπουδαιότερες, παρεβιάσθησαν ἀπὸ τὰ πρώτα κιόλας χρόνια, γιατί δὲν ἐδόθη ἡ δέουσα προσοχὴ στὴν πνευματικὴ καὶ παράλληλα τὴν ἐκκλησιαστικὴ μὀρφωσι τῶν μοναχῶν, ποῦ ἔμειναν στὸ περιθώριο τῆς ἐκκλησιαστικῆς φροντίδος. Οἱ Μονὲς ἀντὶ νὰ

90. Ἀρχιμ. Θ. Στράγκα, ἐνθ' ἄνωτ. Α' σ. 514.

γίνουιν πνευματικά ὄρμητήρια καὶ φάροι ἀκτινοβολίας τοῦ γη-
σίου χριστιανικοῦ πνεύματος, ἐχρησιμοποιοῦθησαν εἴτε γιὰ νὰ
στεγάζουν ὑποπτα ὑποκείμενα, εἴτε γιὰ νὰ καλύψουν οἰκονομικὲς
μόνο ἀνάγκες τῆς ἐκκλησιαστικῆς ζωῆς. Κανεῖς στὸ χρονικὸ
αὐτὸ διάστημα δὲν ἐμόχθησεν ἐντατικὰ γιὰ νὰ δημιουργήσῃ
ἀπὸ τὴν ἀρχὴ μιὰ ἑλληνικὴ μοναστικὴ παράδοσι, ἀντάξια τοῦ
ἐνδόξου παρελθόντος τῶν ὀρθοδόξων Μονῶν μας. Καὶ τῶρα ἐρ-
χόταν ἡ Ἱ. Σύνοδος νὰ ἐπικρίνῃ τοὺς φορεῖς τῆς μοναστικῆς
ιδέας καὶ νὰ ζητήσῃ στοιχεῖα περὶ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν Μονῶν, τῶν
μοναχῶν, περὶ τῆς ἀνάγκης συγχωνεύσεως αὐτῶν καὶ περὶ τῆς
οἰκονομικῆς αὐτῶν καταστάσεως, προφανῶς γιὰ νὰ κατασταλά-
ξῃ σὲ συμπεράσματα ἐν σχέσει πρὸς τὰ ἐνδεδειγμένα μέτρα ποῦ
ἔπρεπε νὰ ληφθοῦν γιὰ τὴ διάσωσι τοῦ μοναχισμοῦ ἀπὸ τὴν κα-
ταστροφὴ καὶ τὸν ἀφανισμό.

Τὰ πρῶτα 50 χρόνια τῆς ζωῆς τῆς Ἐκκλησίας μας μετὰ τὴν
ἀπελευθέρωσι ἦταν φουρτουνιασμένα καὶ γεμάτα ἀπὸ ἀγῶνες
γιὰ τὴν ἐμπέδωσι ἐνὸς συστήματος διοικήσεώς της, ποῦ νὰ εἶναι
σύμφωνο μὲ τοὺς ἱ. Κανόνες, καὶ γιὰ τὴν ὀργάνωσί της, καθὼς
καὶ γιὰ τὴν περιφρούρησί της ἀπὸ διάφορες ἐξωθεν καὶ ἔσωθεν
ἐπιβουλές. Τὸ στοιχεῖο τοῦτο ἀποτελεῖ βέβαια ἓνα ἐλαφρυντικὸ
γιὰ τὴν ἀβελτηρία, ποῦ οἱ ἀρμόδιοι ἔδειξαν ἀπέναντι στὴν καλὴ
ὄχι μόνον ὀργάνωσι, ἀλλὰ καὶ ἐσωτερικὴ συγκρότησι τῶν μονα-
στικῶν Ἀδελφοτήτων κατὰ τὰ πατερικὰ πρότυπα. Ὡστόσο τὰ
χρόνια αὐτὰ ἄφησαν καλὰ ἢ κακὰ σημάδια πίσω τους, γιὰτὶ ἦσαν
χρόνια ὑποδομῆς, καὶ ὅ,τι δὲν θεμελιώθηκε τότε καλὰ, θὰ ἦταν
δύσκολο ἕστερα νὰ ὀρθοποδήσῃ. Καὶ ὁ μοναχισμὸς μας βρέθηκε
κατὰ τὰ χρόνια αὐτὰ πρῶτα-πρῶτα μπροστὰ σὲ μιὰ σκληρὴ πολι-
τειακὴ ἐχθρικὴ στάσι, κι ἔπειτα μπροστὰ στὴν ἀνικανότητα τῶν
ἀρμοδίων νὰ τὸν στηρίξουν. Ἔτσι ὁ στραβὸς δρόμος, ποῦ ἀπὸ
τότε ἄρχισε νὰ παίρνῃ τὸ πρόβλημα τοῦ μοναχισμοῦ μας, δὲν ἦταν
μιὰ ἀπλὴ ὑπόθεσις. Εἶχε ἀναγκαῖες προεκτάσεις στὴν ἐσωτερικὴ
δομὴ τοῦ ἀγγελικοῦ βίου καὶ συνέχεια στὰ μετέπειτα χρόνια.

(Συνεχίζεται)

Ἄρχιμ. ΧΡΙΣΤΟΔ. ΠΑΡΑΣΚΕΥΑΪΔΗΣ

Η ΑΦΟΒΙΑ ΚΑΙ Ο ΦΟΒΟΣ ΤΟΥ ΘΕΟΥ

«Μακάριος ἀνὴρ ὁ φοβούμενος τὸν Κύριον»
(Ψαλμ. 3, 1).

ΤΗΣ ΕΠΟΧΗΣ ΜΑΣ ΦΑΙΝΟΜΕΝΟΝ

Εἰς πάντα ὑγιᾶς σκεπτόμενον ἄνθρωπον ἡ πορεία τῆς κοινωνίας μας σήμερα δημιουργεῖ αἰσθήματα φρίκης καὶ ἀγωνίας.

Οἱ νέοι μας, ἐπηρεασμένοι ἀπὸ ποικίλα ρεύματα, ὀδηγοῦνται συνήθως ἀπὸ κάποιον ἀχαλίνωτον φιλελευθερισμὸν καὶ φθάνουν ἐνίοτε εἰς ἐκδηλώσεις ἀναξιοπρεπεῖς διὰ τὸν ἄνθρωπον. Ἡ οἰκογένεια δοκιμάζει καὶ αὐτὴ κρίσιν πρωτοφανῆ. Ἡ κοινωνία μας, παρ' ὅλην τὴν τεχνικὴν πρόοδον καὶ τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ πολιτισμοῦ, ἐμφανίζει ἐνίοτε τοιαῦτα μελανὰ σημεῖα σήψεως ἠθικῆς, ὥστε κατασκάζεται συχνὰ ἡ ὅλη πρόοδος. Ἡ αἰδὼς καὶ ἡ σεμνότης εἶναι ἀρεταί, αἱ ὁποῖαι περιφρονοῦνται ὁσημέραι καὶ περισσότερο καὶ ἐξοστρακίζονται ἀπὸ τὴν ζωὴν μας. Ἡ εὐλικρία καὶ ἡ εὐθύτης διὰ πλείστους εἶναι λησμονημένοι ἀρεταί. Ἡ ἀγνότης καὶ ἡ ἠθικὴ ἀκεραιότης κατήτησαν νὰ ἀντιμετωπιζῶνται καὶ δημοσίᾳ πολλὰκις ὡς ξεπερασμένοι ἀξίαι. Ἡ ἐγκληματικότης, ὑπὸ τὴν εὐρυτάτην αὐτῆς ἔννοιαν, ὡς συνέπεια ὅλων αὐτῶν τῶν καταστάσεων, κυριαρχεῖ εἰς τὴν ζωὴν μας καὶ μᾶς καταδυναστεύει. «Σὰς πληροφορῶν, ἔλεγε πρὸ καιροῦ ὁ ἐπὶ τῆς Δικαιοσύνης Ἰπουργὸς πρὸς τὰ μέλη τοῦ ἐν Ἀθήναις συγκληθέντος συνεδρίου Ἐγκληματικότητος, ὅτι ὁ κίνδυνος ἐκ τῆς ἐξαπλώσεως τῆς ἐγκληματικότητος εἶναι πολὺ σοβαρότερος καὶ πολὺ ἀπειλητικώτερος ἀπὸ τὸν κίνδυνον τῆς ἐξαπλώσεως τοῦ καρκίνου. Καὶ εἶναι σοβαρότερος, διότι ἐκεῖ ὁ κύκλος τῶν θυμάτων περιορίζεται μόνον μεταξὺ ἐκείνων, οἱ ὁποῖοι προσβάλλονται ἀπὸ τὸ νόσημα καὶ τὸ στενὸν οικογενειακὸν περιβάλλον των. Ἐνῶ ἡ ἐξάπλωσις τῆς ἐγκληματικότητος προσβάλλει ὀλόκληρον τὴν κοινωνίαν, χωρὶς ἐξαιρέσεις... Ὅταν δὲ ἡ ἐπιδημία μεταβληθῇ εἰς πανδημίαν, ὑπάρχει ἡ ζούγκλα».

Τοιαῦτα σαλπίσματα ἀγωνίας πανταχόθεν ἤχοῦν. Κραυγαὶ πόνου ἀλληλοδιαδόχως διασχίζουν τοὺς αἰθέρας. Τὸ σῆμα κινδύνου ἤχει συνεχῶς καὶ ἀδιακόπως. Ἡ ἀγωνία τοῦ μέλλοντος, ἡ διαίσθησις μιᾶς ἐπερχομένης ἠθικῆς καταστροφῆς, συνέχει ὅλων τὰς καρδίας.

Ἀλλὰ διατί; Ποία εἶναι ἄραγε ἡ βαυτετέρα αἰτία ὅλης αὐτῆς τῆς καταστάσεως καὶ τοῦ θλιβεροῦ φαινομένου, τὸ ὁποῖον εἰς τὴν ἰδικὴν μας ἐποχὴν ἰδιαιτέρως ἐμφανίζεται;

(Συνεχίζεται)

Ἄρχιμ. ΑΜΒΡΟΣΙΟΣ ΛΕΝΗΣ

ΠΟΙΜΑΝΤΙΚΑ ΜΕΤΡΑ

ΔΙΑ ΤΗΝ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΙΝ ΤΟΥ ΧΙΛΙΑΣΜΟΥ*

Νὰ χρησιμοποιηθῆ εὐρέως ὁ Ἱερὸς Ἄμβων διὰ κηρυγμάτων, ὄχι ἀορίστων μετὰ πολεμικοῦ χαρακτήρος, ἀλλὰ μᾶλλον διὰ κατατοπιστικῶν καὶ πειστικῶν τοιούτων, ἐπὶ τῷ σκοπῷ, ὅπως διαφυλάξωμεν τοὺς πιστοὺς ἀπὸ τὴν φθοροποιὸν τῶν χιλιαστῶν ἐπίδρασιν.

Καλὸν εἶναι νὰ ἀναφέρεται, σὺν τοῖς ἄλλοις, ὅτι οἱ χιλιασταὶ λόγῳ τοῦ καθ' ὄλου ἀντιχριστιανικοῦ καὶ ἀρνητικοῦ τῶν ἔργου (ἀρνοῦνται Χριστόν, Πατρίδα, σημαίαν κ.λπ), δὲν εἶναι χριστιανοὶ καὶ ἔχουν ἀποκοπῆ ἀπὸ τὸ Σῶμα τῆς Ἐκκλησίας.

Αἱ ἀρμόδια ἐκκλησιαστικαὶ Ἀρχαὶ θὰ πρέπει νὰ ζητοῦν ἐπιμόνως παρὰ τῶν κυβερνητικῶν παραγόντων, ὅπως τεθῆ φραγμὸς εἰς τὴν ἐκ τοῦ Ἐξωτερικοῦ ἰδίᾳ προέλευσιν καὶ ἀποστολὴν χιλιαστικῶν ἐντύπων, ἅτινα εἰσερχόμενα ἐν Ἑλλάδι ἐνισχύουσι σαφῶς τὸ ἔργον τῶν χιλιαστῶν.

Τὸ ἐντυπον ὑλικόν, ὅπερ συνήθως ἐκ τοῦ Ἐξωτερικοῦ ἀποστέλλεται, εἰς ποσότητα εἶναι πολὺ περισσότερον ἐκείνου, τὸ ὁποῖον χρειάζονται διὰ μελέτην οἱ ἤδη ὑπάρχοντες χιλιασταὶ, καὶ τοῦτο ὀφείλεται εἰς τὴν προσηλυτικὴν τῶν χιλιαστῶν διάθεσιν, καθ' ὅσον μέγα μέρος τοῦ ἐν λόγῳ ἀποστελλομένου ἐντύπου ὑλικοῦ διατίθεται διὰ τὴν μετάδοσιν τῶν ἰδεῶν τοῦ χιλιασμοῦ.

Νὰ γίνωνται εἰδικὰ ἀντιχιλιαστικὰ μαθήματα εἰς τὰ Μέσα καὶ Ἄνωτερα Κατηχητικὰ Σχολεῖα καὶ ἐν συνεχείᾳ νὰ χρησιμοποιήσωμεν τοὺς μαθητὰς καὶ μαθητρίας αὐτῶν, ἵνα διανείμωμεν—τῇ ἐγκρίσει τῶν Ἀρχῶν—εἰς ἀπάσας τὰς οἰκίας τῶν ἐνοριῶν «προσεγμένα» κατατοπιστικὰ περὶ τοῦ χιλιασμοῦ φυλλάδια.

Εἰς τὰς σχολικὰς λειτουργίας, ἐν συνεργασίᾳ μετὰ τῶν Θεολόγων τῶν Γυμνασίων, νὰ γίνεταί κατὰ καιροὺς εἰδικὸν ἀντιχιλιαστικὸν κήρυγμα καὶ νὰ διανεμηταί εἰδικὸν πρὸς τοῦτο φυλλάδιον.

Νὰ πληροφορήσωμεν καὶ προτρέψωμεν τοὺς ἐνορίτας, νὰ καλοῦν οὗτοι τὰς ἀρμοδίας ἀστυνομικὰς καὶ ἐκκλησιαστικὰς Ἀρχάς, ὅταν ἐνοχλοῦνται ὑπὸ τῶν χιλιαστῶν.

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 50 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 3-5 τεύχους.

ΕΝΟΡΙΑΚΑ

ΠΡΟΣΚΛΗΤΗΡΙΟΝ ΔΙΑΚΟΝΙΑΣ*

4. Ἀναδιοργάνωσις ἐκ τῶν κάτω.

Αἱ ἀνωτέρω σκέψεις τοῦ τότε Διευθυντοῦ Δημοσίας ἀντιλήψεως τοῦ Ὑπουργείου Κοινωνικῶν Ὑπηρεσιῶν δὲν ἀποδεικνύουν ἀπλῶς τὰς καλὰς διαθέσεις τοῦ Κράτους διὰ τὸ ἔργον τῆς Ἐκκλησίας ἐπιβεβαιοῦν ἀκόμη τὰς ἀπόψεις, τὰς ὁποίας ἀνεφέραμεν. Ὅτι δηλαδή ἡ ἐνοριακὴ διακονία δὲν διοργανοῦται διὰ τῆς ἀπλῆς τοποθετήσεως μιᾶς κοινωνικῆς λειτουργοῦ εἰς τὴν ἐνορίαν.

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 56 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 3-5 τεύχους.

Κατ' ἔτος, ἰδίᾳ κατὰ τὴν περίοδον τῆς Μ. Τεσσαρακοστῆς, νὰ γίνωνται ὑπὸ τῶν ἑφημερίων τῶν ἐνοριῶν ἐξορμήσεις πρὸς διαφώτισιν τοῦ ὀρθοδόξου λαοῦ.

Εἰς τὰ πλαίσια τῶν Ἱερῶν Μητροπόλεων νὰ διοργανοῦνται διαλέξεις καὶ ὀμιλίας καὶ νὰ διανεμηταὶ κατάλληλον ὕλικόν εἰς αἰθούσας, σχολεῖα, ἐργοστάσια, ἑταιρίας, στρατόπεδα (συνεργασία μὲ θρησκευτικὴν Ὑπηρεσίαν στρατοῦ καὶ ἄλλους στρατιωτικούς παράγοντας) καὶ λοιποὺς χώρους ὁμαδικῆς ἐργασίας, μὲ ἀπώτερον σκοπὸν τὴν διαφώτισιν τοῦ λαοῦ.

Καλὸν θὰ ἦτο νὰ ἐγίνοντο συνάξεις κατὰ κλάδους ἐργασίας ὡς λ.χ. σύναξις ἐκπαιδευτικῶν, δημοσιῶν ὑπαλλήλων, ἀστυνομικῶν, στρατιωτικῶν, προέδρων καὶ γραμματέων κοινοτήτων, ὑπαλλήλων ἀγροτικῶν Ὑπηρεσιῶν κ.λπ.

Εἰς τὰς συνάξεις ταύτας ὁ Σεβ. Μητροπολίτης καλὸν εἶναι, ἀφοῦ καὶ δι' ἐντύπου ὕλικου ἐνημερώσῃ τοὺς προσκεκλημένους, νὰ ὑπεθυμίσῃ ὅτι ἡ πλέον κατάλληλος ἐνίοτε ἀντιμετώπισις τοῦ ἐκ τοῦ χιλιασμοῦ ἐπικρεμαμένου κινδύνου εἶναι ἡ συμπάρασσις εἰς τὸν πάσχοντα συνάνθρωπον.

Θεωροῦμεν, ἐπὶ τούτοις, ἐπάναγκες, ὅπως αἱ πρὸς ἀντιμετώπισιν τοῦ χιλιασμοῦ, κατὰ τὰ ἀνωτέρω, ἐπιλεγέσῃ ὑπὸ τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου ὁμάδες μεταβαίνωσιν εἰς τὴν ὑπαιθρον, διαφωτίζουσαι τὸν λαὸν τοῦ Θεοῦ περὶ τῆς μεγάλης μαστιγῆς τῶν χιλιαστῶν, χορηγοῦσαι δ' ἅμα καὶ ἀνάλογον διαφωτιστικὸν ὕλικόν.

(Συνεχίζεται) Ἀρχιμ. ΤΙΜΟΘΕΟΣ ΤΡΙΒΙΖΑΣ, πτ. Θ. Μ. Ph.

Καθώς και ἀλλαχοῦ ἀνεφέραμεν²², ἡ αἰτία τῆς μὴ πραγματοποίησης τοῦ ἀρχικοῦ σκοποῦ τῆς Σχολῆς Διακονισσῶν ἦτο ἀκριβῶς τὸ γεγονός ὅτι δὲν εἶχε γίνεαι κατανοητὴ ἡ ἀλήθεια αὐτῆ. Ἡ ἐνορία δὲν ἦτο εἰς τὸν τομέα τῆς διακονίας ὄριμος, ὥστε νὰ δεχθῆ εἰς τὸ σῶμά της τὰς κοινωνικὰς αὐτὰς ἐργασίας. Τὰς ἐθεώρη μὲν ὡς ζέον ὄργανον καὶ τελικῶς τὰς ἀπέβαλε. Διὰ τὸν λόγον αὐτὸν ὑπεστηρίζαμεν, ὅτι τὸ πρῶτον στάδιον τῆς ὁργανώσεως τῆς διακονίας τῆς ἐνορίας δὲν εἶναι ἡ τοποθέτησις ἐνὸς κοινωνικοῦ λειτουργοῦ, ἀλλὰ ἡ ἐπιλογή τῶν καταλλήλων ἱερέων, οἱ ὅποιοι θὰ τεθοῦν ἐπὶ κεφαλῆς μιᾶς τοιαύτης ἐργασίας καὶ ἡ ἀνάλογος ἐπιμόρφωσις αὐτῶν.

Κατόπιν θὰ εἶναι εὐκόλιν εἰς τοὺς ἀνθρώπους αὐτοὺς νὰ ἀναζητήσουν καὶ νὰ ἐξεύρουν τὰ κατάλληλα λαϊκὰ στελέχη, προκειμένου νὰ σχηματίσουν τὸ ἀπαραίτητον ἐπιτελεῖον ἐνοριακῆς διακονίας.

Ἐὰν τώρα τὸ ἐπιτελεῖον αὐτὸ λάβῃ μίαν κατὰ τὸ δυνατόν کاملὴν ἐκπαίδευσιν, τότε θὰ ἔχῃ ἤδη σημειωθῆ τὸ δεύτερον καὶ τὸ τρίτον βῆμα. Τότε θὰ ἔχῃ πλέον δημιουργηθῆ τὸ κατάλληλον κλίμα καὶ θὰ ἔχουν δημιουργηθῆ αἱ ἀπαραίτητοι προϋποθέσεις διὰ νὰ δεχθῆ ἡ ἐνορία μίαν «ἐνοριακὴ βοήθην», εἰδικῶς ἐκπαιδευμένην εἰς τὰ ἔργα τῆς διακονίας καὶ νὰ παράσχῃ εἰς αὐτὴν ὅλας ἐκεῖνας τὰς ἀπαραίτητους προϋποθέσεις διὰ τῆς ἐργασίας της. Τὸ πρόσωπον αὐτὸ θὰ ἔχῃ τὴν ἀναφορὰν αὐτοῦ εἰς τὸν ὑπεύθυνον ἐφημέριον καὶ θὰ ἀναλάβῃ ὑπευθύνως τὴν περαιτέρω ὁργάνωσιν τῆς ἐνοριακῆς διακονίας καὶ τὴν καθοδήγησιν καὶ τὸν συντονισμόν τῆς ἐργασίας τῶν ἐθελοντῶν ἐνοριακῆς διακονίας.

Ἐὰν δυναθῶμεν νὰ φθάσωμεν εἰς τὸ σημεῖον αὐτὸ καὶ προχωρήσωμεν καὶ εἰς ἓνα τελικὸν στάδιον τῆς πλήρους ὁργανώσεως τῆς ἐνοριακῆς διακονίας, ὅπως εἶναι ἡ συστηματικὴ ὁργάνωσις μιᾶς «Κεντρικῆς Ὑπηρεσίας Διακονίας», ἡ ὁποία θὰ ἀναλάβῃ τὴν ὑποβοήθησιν καὶ τὸν συντονισμόν (ὄχι τὴν ὑποκατάστασιν) τῆς ὅλης ἐργασίας ἐπὶ τοῦ ἐνοριακοῦ ἐπιπέδου, τότε θὰ ἔχωμεν τὸ δικαίωμα νὰ ὁμιλῶμεν περὶ πλήρους ἀναδιοργανώσεως τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Προνοίας ὑπὸ τὴν ἔννοιαν τῆς ἐνοριακῆς διακονίας, κατ' ἀρχὰς μὲν εἰς ὄρισμένον ἀριθμὸν ἐνοριῶν, ἐντὸς ὅμως ὀλίγων ἐτῶν εἰς περισσοτέρας ἐνορίας. Τότε θὰ καταστῆ δυνατόν νὰ ἀντιμετωπίζωνται τὰ προβλήματα, τὰ ὁποῖα εἶναι δυνατόν νὰ λυθοῦν εἰς τὰ ἐνοριακὰ πλαίσια ὑπὸ τῆς ἰδίας τῆς ἐνορίας, τὰ δὲ γενικώτερα κοινωνικὰ προβλήματα ὑπὸ τῆς Κεντρικῆς Ὑπηρεσίας Διακονίας,

22. Ἀ. Ἀλεξιοπούλου, Σκέψεις περὶ Ἀναδιοργανώσεως τῆς Ἐνοριακῆς Διακονίας, τεύχος Α' Ἀθήναι 1970 σελ. 26 ἐξ.

ἡ ὁποία θὰ ἔχη καὶ τὴν εὐθύνην τῶν γενικωτέρων προγραμμάτων καὶ δραστηριοτήτων τῆς ἐκκλησιαστικῆς διακονίας.

Καθὼς γίνεται φανερόν, πρόκειται ἐνταῦθα περὶ ἀναδιοργανώσεως τοῦ ποιμαντικοῦ ἔργου τῆς ἐνορίας μὲ βάσιν αὐτὸ τοῦτο τὸ γεγονός τοῦ Σώματος τοῦ Χριστοῦ, τὸ ὁποῖον πραγματώνεται καὶ βιοῦται εἰς τὴν θεῖαν εὐχαριστίαν, εἰς τὸ ἱερόν θυσιαστήριον τῆς ἐνορίας. Ἐκεῖ, εἰς τὴν θεῖαν εὐχαριστίαν, εὐρίσκουν τὴν δλοκλήρωσίν των ὅλα τὰ ἱερά μυστήρια τῆς Ἐκκλησίας μας, ὀλόκληρος ἡ ζωὴ τῶν ἐπὶ μέρος μελῶν της. Ἡ θεία εὐχαριστία ἀποτελεῖ δι' αὐτὰ ἔχι μόνον τὴν προϋπόθεσιν, ἀλλὰ καὶ τὸ πλήρωμα καὶ τὸ «τέρμα» τῆς πνευματικῆς των ζωῆς.

Τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον, ὁ Παράκλητος, δὲν κατέρχεται κατὰ τὴν ἱεράν ἐπίκλησιν μόνον διὰ νὰ μεταβάλη τὸν ἄρτον καὶ τὸν οἶνον εἰς Σῶμα καὶ Αἷμα τοῦ Κυρίου, ἀλλὰ κατέρχεται καὶ διὰ νὰ ὀδηγήσῃ ὅλους τοὺς πιστοὺς εἰς τὸν Χριστόν, νὰ καταστήσῃ τὸ Σῶμα τοῦ Χριστοῦ δικό μας σῶμα καὶ τὸ Αἷμά Του αἷμα δικό μας. Κατέρχεται δηλαδὴ διὰ νὰ ἐνσωματώσῃ ὅλους μας εἰς τὸ ἀνεσχημένον θεανθρώπινον Σῶμα τοῦ Κυρίου καὶ νὰ μᾶς χριστοποιήσῃ.

Ἔτσι ἡ θεία λειτουργία καὶ ἡ θεία εὐχαριστία ἀποτελοῦν δι' ἡμᾶς διαρκῆ Πεντηκοστὴν, τὴν εἴσοδον εἰς τὴν ὀγδόην ἡμέραν, εἰς τοὺς ἐσχάτους καιροὺς.

Πῶς ὅμως θὰ ἐκφράσωμεν εἰς τὴν καθημερινὴν μας ζωὴν τὸ γεγονός αὐτό; Διὰ τῆς ἀγάπης, ἡ ὁποία ἀποτελεῖ «ἐξεχέλισμα» καὶ «ἐκφρασιν» τῆς ἐνότητος «ἐν Χριστῷ» καὶ τῆς βιώσεως τῆς ἐν Χριστῷ ἐνότητος μετὰ τῶν ἀδελφῶν.

Προκειμένου δὲ νὰ ἐκφράσουν τὰ μέλη τῆς Ἐκκλησίας τὸ ἐσωτερικὸν αὐτὸ βίωμα τῆς ἐνότητος ἐν Χριστῷ, τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον, ποὺ χρησιμοποιεῖ τοὺς πιστοὺς, διανέμει εἰς αὐτοὺς διάφορα χαρίσματα, τὰ ὁποία ἔχουν ἄμεσον σχέσιν πρὸς τὴν θέσιν των καὶ τὴν ζωὴν των ἐντὸς τῆς Ἐκκλησίας. Τὰ χαρίσματα αὐτά, τὰ ὁποία ἀποτελοῦν τὴν μαρτυρίαν τῆς παρουσίας τοῦ Ἁγίου Πνεύματος ἐντὸς τῆς Ἐκκλησίας, ἀποσκοποῦν εἰς τὴν διακονίαν καὶ τὴν οἰκοδομὴν τοῦ Σώματος Αὐτῆς καὶ εἰς τὴν αὔξησιν τοῦ Σώματος τοῦ Χριστοῦ²³.

(Συνεχίζεται)

Πρεσβ. ΑΝΤΩΝ. ΑΛΕΒΙΖΟΠΟΥΛΟΣ

23. Ἐφεσ. 4,13.

« Ε Ο Ρ Τ Ο Λ Ο Γ Ι Ο Ν » *

ΜΗΝΟΛΟΓΙΟΝ ΜΑΡΤΙΟΥ

1. «Τοῦ ἁγίου πατριάρχου» Σιλβέστρου. Τῶν ἁγίων *Μαρτύρων* Ἀγαπίου, Νικηφόρου καὶ Χαρισίου. Ἀντωνίου, Μαρκέλλου, Σιλβέστρου καὶ Σωφρονίου. Ἀντωνίνης τῆς ἐκ Νικαίας, Εὐδοκίας ὁσίας, τῆς ἀπὸ Σαμαρειτῶν καὶ Νεστοριανοῦ. Τῶν Ὁσίων Ἀγαπίου καὶ Εὐδοκίμου, τῶν ἐν Ἀθῶν, καὶ Δομνίνης τῆς νέας.

2. Τοῦ ἁγίου Ἱερομάρτυρος Θεοδότου ἐπισκόπου Κυρηναίας τῆς Κύπρου. Τῶν ἁγίων *Μαρτύρων* [Ἀθανασίας καὶ Ἀνδρονίκου], Εὐθαλίας τῆς παρθένου, Ἡσυχίου τοῦ συγκλητικῆς, [Νέστορος], Τριβιμίνου καὶ Τρφαδίου. Τοῦ Ὁσίου Κοῦντου, τοῦ ὁμολογητοῦ.

3. Τῶν ἁγίων *Μαρτύρων* Θεοδωρήτου πρεσβυτέρου Ἀντιοχείας, Βασιλίσκου, Εὐτροπίου καὶ Κλεονίκου. Τῶν ὁσίων Πιαμοῦν τῆς παρθένου, Ζήνωνος καὶ Ζωίλου.

4. Τῶν ἁγίων *Μαρτύρων* Παύλου καὶ Ἰουλιανῆς, τῶν ἀταδέλφων. Ἀκακίου, Κοδράτου καὶ Στρατονίκου τῶν ἀπὸ δημίων, καὶ Κόνωνος. Τῶν Ὁσίων Γερασίμου τοῦ ἐν Ἰορδάνῃ [καὶ Γρηγορίου ἐπισκόπου Ἀσσου, τοῦ ἀπὸ Μυτιλήνης].

5. Τῶν ἁγίων *Μαρτύρων* Ἀρχελάου, Κυρίλλου καὶ Φωτίου καὶ τῶν σὺν αὐτοῖς 152. Κόνωνος ὁσίου τοῦ ἐν Ἰσαυρίᾳ καὶ Κόνωνος τοῦ κηπουροῦ. Εὐλαμπίου καὶ Εὐλογίου τοῦ ἐν Παλαιστίνῃ. Τοῦ ἁγίου Ἰερομάρτυρος Ἰωάννου τοῦ Βούλγαρη (1784). Τῶν Ὁσίων Γρηγορίου ἀρχιεπισκόπου Κωνσταντίας τῆς Κύπρου καὶ Μάρκου ἀσκητοῦ, τοῦ θαυματουργοῦ.

6. *Μνήμη* τῆς εὐρέσεως τοῦ τιμίου Σταυροῦ μετὰ τῶν τιμίων ἡλων ὑπὸ τῆς μακαρίας Ἑλένης. Τῶν ἁγίων *Μεγαλομαρτύρων* Ἀετίου, Θεοδώρου, Θεοφίλου, Κωνσταντίνου καὶ Μελισσηνοῦ τῶν στρατηγῶν Βασσῆ, Καλλίστου, Κρατεροῦ καὶ τῶν σὺν αὐτοῖς 42 μαρτύρων τῶν ἐξ Ἀμορίου (Φρυγίας) καὶ ἐν Βαγδάτῃ μαρτυρησάντων. Εὐβούλου, Εὐφροσύνου καὶ Ἰουλιανοῦ. Τῶν Ὁσίων Ἀρκαδίου, Ἡσυχίου τοῦ θαυματουργοῦ καὶ Μαξίμου τοῦ μάρτυρος.

7. Τῶν ἐν Χερσῶνι ἐπισκοπευσάντων ἁγίων Ἱερομαρτύρων καὶ ἰσαποστόλων: Ἀγαθοδώρου, Αἰθερίου, Βασιλέως, Ἐλπιδίου,

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 61 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 3-5 τεύχους.

Εὐγενίου, Εὐφραϊμ καὶ Καπίτανος. Τῶν Ὀσίων Ἀρκαδίου καὶ Νέστορος, ἐπισκόπων Τριμυθοῦντος. Ἐφραϊμ πατριάρχου Ἀντιοχείας. Παύλου ἀπλοῦ τοῦ ὁμολογητοῦ καὶ Λαυρεντίου τοῦ ἐκ Μεγάρων, κτίτορος τῆς μονῆς «Φανερωμένης», ἐν Σαλαμῖνι (1707).

8. Τοῦ ἁγίου Ἀποστόλου Ἐρμοῦ, ἐπισκόπου γενομένου Δαλματίας. Τοῦ ἁγίου μάρτυρος Διωνος. Τῶν ὁσίων καὶ θεοφόρων πατέρων ἡμῶν Θεοφυλάκτου ἐπισκόπου Νικομηδείας, Παύλου ἐπισκόπου Πλουσιάδος, τοῦ ὁμολογητοῦ καὶ Δομετίου.

9. Τῶν ἁγίων μεγάλων Τεσσαράκοντα μαρτύρων τῶν ἐν τῇ λίμνῃ Σεβαστείας μαρτυρησάντων: Ἀγγία, Ἀγλαΐου, Ἀετίου, Ἀθανασίου, Ἀκακίου, Ἀλεξάνδρου, Βιβιανοῦ, Γαίου, Γοργονίου, Δομετιανοῦ, Δόμνου, Ἐκδικίου, Εὐνοϊκοῦ, Εὐτυχίου (Εὐτυχοῦς), Ἡλιανοῦ (Ἰουλιανοῦ), Ἡλία, Ἡρακλείου, Ἡσυχίου, Θεοδούλου, Θεοφίλου, Ἰωάννου, (Κανδίδου), Κλαυδίου, Κυρίλλου, Κυρίωνος, Λεοντίου, Λυσιμάχου, Μελίτανος, Νικολάου, Ξανθίου, Οὐαλερίου, Οὐάλη, Πρίσκου, Σαρκεδῶνος, Σαβηριανοῦ, Σισινίου, Σμαράγδου, Φιλοκτῆμονος, Φλαβίου καὶ Χουδιωνος. Οὐρπασιανοῦ μάρτυρος καὶ ἐτέρων 6 (πάπου, μάμμης, πατρὸς, μητρὸς καὶ δύο ἀδελφῶν). Τοῦ ἁγίου Καισαρίου, ἀδελφοῦ ἁγίου Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου.

10. Τῶν ἁγίων *Μαρτύρων*: Κοδράτου τοῦ ἐν Κορίνθῳ καὶ τῶν σὺν αὐτῷ: Ἀνέκτου, Διονυσίου, Κρήσκη, Κυπριανοῦ Παύλου καὶ Μαρκιανοῦ. [Τοῦ ἁγίου *Νεομάρτυρος* Μιχαὴλ τοῦ Μαυρουδῆ, τοῦ ἐν Θεσσαλονίκῃ (21-3-1544)]. Τῆς Ὀσίας Ἀναστασίας τῆς πατρικίας.

11. Τοῦ ἁγίου Ἱερομάρτυρος Πιονίου πρεσβυτέρου. Τῶν ἁγίων *Μαρτύρων*: Θαλλοῦ καὶ Τροφίμου, τῶν ἐν Λαοδικείᾳ. Τῶν Ὀσίων καὶ θεοφόρων πατέρων ἡμῶν: Σωφρονίου πατριάρχου Ἱεροσολύμων, Γεωργίου τοῦ Σιναΐτου, Γεωργίου τοῦ νεοφανοῦς καὶ θαυματουργοῦ, καὶ Θεοδώρας βασιλίσσης τῆς Ἀρτης, τῆς ἐκ Σερβίων Κοζάνης. Ἡ εἰς Κων/πολιν ἀνακομιδὴ τῶν λειψάνων τοῦ ἁγίου μάρτυρος Ἐπιμάχου.

12. Τῶν Ὀσίων καὶ θεοφόρων πατέρων ἡμῶν: Γρηγορίου πάπα Ρώμης τοῦ Διαλόγου, Θεοφάνους ὁμολογητοῦ τοῦ ἐν τῷ μεγάλῳ ἄγρῳ καὶ Συμεῶνος τοῦ νέου Θεολόγου. Τοῦ ἁγίου καὶ Δικαίου Φινέες. Τῶν ἐν Περσίδι Μαρτύρων.

13. Τῶν ἁγίων Ἱερομαρτύρων: Μαρτίου ἐπισκόπου Σεβαστείας καὶ Πουπλίου ἐπισκόπου Ἀθηνῶν. Τῶν ἁγίων *Μαρτύρων*: Ἀβίβου τοῦ Αἰγυπτίου. Ἀφρικανοῦ, Πουπλίου, Τερεντίου καὶ Χρι-

στίνης τῆς ἐκ Περσίας. Ἀνάμνησις τῆς ἀνακομιδῆς τῶν ἱερῶν λευάνων Νικηφόρου πατριάρχου Κων/πόλεως.

14. Τοῦ ἁγίου Μάρτυρος Ἀλεξάνδρου τοῦ ἐν Πύδνῃ. Τῶν Ὀσίων Βενεδίκτου ἀρχιμανδρίτου Ρώμης καὶ Εὐσχήμονος ἐπισκόπου Λαμφάκου, τοῦ ὁμολογητοῦ.

15. Τοῦ ἁγίου Ἀποστόλου Ἀριστοβούλου ἐπισκόπου Βρεταννίας. Τοῦ ἁγίου Μάρτυρος Ἀγαπίου καὶ τῶν σὺν αὐτῷ : Πλησίου, Ρωμύλου, Τιμολάου, Ἀλεξάνδρου, Ἀλεξάνδρου, Διονυσίου, καὶ Διονυσίου. Νικάνδρου τοῦ ἐν Αἰγύπτῳ. Τοῦ ἁγίου Νεομάρτυρος Μανουὴλ Κρητός, τοῦ ἐν Χίῳ (1792). Τοῦ Ὀσίου Ἰωάννου τοῦ ἐν τῷ φρέατι.

16. Τῶν ἁγίων Μαρτύρων Ἰουλιανοῦ τοῦ Κίλικος, Πάπα τοῦ ἐκ Λυκαονίας, Ρωμανοῦ τοῦ ἐν Παρίῳ, Σαβίνου τοῦ Αἰγυπτίου καὶ ἐτέρων Δέκα ἐν Φοινίκῃ. Τῶν Ὀσίων Ἀνίνα καὶ Χριστοδούλου τοῦ ἐν Πάτμῳ, τῶν θαυματουργῶν. Ἀλεξανδρίωνος (Ἀλεξάνδρου) πάπα παλαιᾶς Ρώμης καὶ Ἰωάννου τοῦ ἐν Ρουφιναναῖς.

17. Τῶν ἁγίων Μαρτύρων Μαρτίνου τοῦ ἐν Ἀλεξανδρείᾳ καὶ Παύλου τοῦ ὀσίου. Τῶν Ὀσίων Ἀλεξίου «τοῦ ἀνθρώπου τοῦ Θεοῦ» καὶ Θεοστηρίκτου τοῦ ὁμολογητοῦ. Μνήμη τῆς μετὰ φιλανθρωπίας ἐπενεχθείσης ἡμῖν φοβερᾶς ἀπειλῆς τοῦ σεισμοῦ.

«Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ· Μνήμη τῆς ἀναστάσεως τοῦ ἁγίου καὶ δικαίου Λαζάρου τοῦ φίλου τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὃν ἐκ νεκρῶν ἤγειρεν ἐν τῇ πόλει Βηθανία, πλησίον τῶν Ἱεροσολύμων, ὅτε σαρκὶ περιεπολεύετο ἐν τῇ γῇ ὁ ἀγαθὸς Θεὸς ἡμῶν διὰ τὴν σωτηρίαν».

18. Τῶν ἁγίων ἐνδόξων Μαρτύρων· Εὐκαρπίωνος, Τροφίμου καὶ ἐτέρων Μυρίων (10.000), τοὺς ἀυχένας τμηθέντων. Τῶν Ὀσίων πατέρων ἡμῶν Κυρίλλου ἀρχιεπισκόπου Ἱεροσολύμων καὶ Ἀνανίου τοῦ θαυματουργοῦ.

19. Τῶν ἁγίων Ἱερομαρτύρων· Διοδώρου πρεσβυτέρου καὶ Μαριανοῦ διακόνου. Τῶν ἁγίων Μαρτύρων· Χρυσάνθου καὶ τῆς συμβίου αὐτοῦ Δαρείας, τῆς ἐξ Ἀθηνῶν. Τῶν ὁμοζύγων Κλαυδίου καὶ Παρίας καὶ τῶν τέκνων Ἰάσωνος καὶ Μαύρου. Ἀνέκτου καὶ Παγχαρίου. Τοῦ ἁγίου Νεομάρτυρος Δημητρίου τοῦ Τορναῶ (1564).

20. Τῶν ἁγίων Μαρτύρων· Τῶν ἐν τῇ μονῇ ἁγίου Σάββα ἀναιρεθέντων Ὀσίων. Ἀκύλα τοῦ ἐπάρχου. Ἀλεξανδρίας καὶ τῶν σὺν αὐτῇ ἐν Ἀμινσῷ Ἑπτὰ γυναικῶν· Εὐφημίας, Εὐφρασίας, Θεοδοσίας, Θεοδώρας, Ἰουλιανῆς, Κλαυδίας καὶ Ματρώνης. Λολλίω-

νος, Ἐμμανουὴλ καὶ Ροδιανοῦ. Τοῦ ἁγίου *Νεομάρτυρος* Μύρωνος, ράπτου, τοῦ ἐξ Ἡρακλείου Κρήτης (1793). Τοῦ Ὁσίου πατρὸς ἡμῶν Νικήτα Ἐπισκόπου Ἀπολλωνιάδος, τοῦ ὁμολογητοῦ.

21. Τοῦ ἁγίου Ἱερομάρτυρος Βηρύλλου ἐπισκόπου Κατάνης. Τῶν ἁγίων *Μαρτύρων* Δομνίνου καὶ Φιλήμονος. Τοῦ ἁγίου *Νεομάρτυρος* Μιχαὴλ (Μαυρουδῆ), τοῦ ἐκ Γρανίτσης Εὐρυτανίας (1544). Τῶν Ὁσίων πατέρων Ἰακώβου ἐπισκόπου, τοῦ ὁμολογητοῦ, Θωμᾶ (Α΄) πατριάρχου Κων/πόλεως, Σεραπίωνος, τοῦ ἀπὸ Σιδῶνος καὶ Μαρίας, τῆς ἐκ Πέργης.

22. Τοῦ ἁγίου Ἱερομάρτυρος Βασιλείου πρεσβυτέρου. Τῶν ἁγίων *Μαρτύρων* Καλλινίκου, Βασιλίσσης καὶ Καλλινίκης, Δροσίδος θυγατρὸς βασιλέως Τραϊανοῦ καὶ τῶν σὺν αὐτῇ πέντε κωνονικῶν Παρθένων. Τοῦ ἁγίου Νέου Ὁσιομάρτυρος Εὐθυμίου, τοῦ ἐν Κωνσταντινουπόλει (1814).

23. Τοῦ ἁγίου Ἱερομάρτυρος Νίκωνος καὶ τῶν σὺν αὐτῷ 199, τῶν ἐπὶ τοῦ Ταυρομενίου ἔρους μαρτυρησάντων. Τοῦ ἁγίου *Μάρτυρος* Δομετίου. Τοῦ ἁγίου Νέου Ὁσιομάρτυρος Λουκά, τοῦ ἐν Μυτιλήνῃ (1802).

24. Προεόρτια τοῦ Ἐδαγγελισμοῦ τῆς ὑπεραγίας Θεοτόκου. Τῶν ἁγίων Ἱερομαρτύρων Ἀρτέμονος πρεσβυτέρου Λαοδικείας καὶ Παρθενίου (Γ΄) τοῦ οἰκουμενικοῦ πατριάρχου (1657). Τῶν ἐν Καισαρεία Παλαιστίνης Ὀκτῶ *Μαρτύρων*. Τῶν Ὁσίων πατέρων Ἀβραάμ, Ἀρτέμονος ἐπισκόπου Σελευκείας, Ζαχαρίου «τοῦ ἐν Χαρσικίῳ», Μαρτίνου τοῦ Θηβαίου καὶ Στεφάνου τοῦ Ξυλινίτου.

25. Ὁ Ἐδαγγελισμὸς τῆς ὑπεραγίας Δεσποίνης ἡμῶν Θεοτόκου καὶ ἀειπαρθένου Μαρίας.

Τῶν Ὁσίων Σεννουφίου τοῦ «σημειοφόρου», Πελαγίας καὶ Θεοδοσίας.

26. Ἡ Σύναξις τοῦ ἀρχαγγέλου Γαβριὴλ καὶ ἀπόδοσις τῆς Ἑορτῆς. Τῶν ἐν Γοθία ἁγίων Ἱερομαρτύρων Βαθούση καὶ Οὐίρικα καὶ τῶν δύο αὐτοῦ υἱῶν καὶ τριῶν θυγατέρων καὶ τῶν σὺν αὐτοῖς ἀνδρῶν Ἀβίππα, Ἀγγία, Ἀγιά ("Ἄγνα), Ἀρπύλα ὀπίου, Ἡγάθρακος, Ἡσκόη, Θέρθα, Ρύακος, Σείμβλα, Σίλα, Σιγήτζα, Σουηρίλλα, Φίλγα καὶ Ἑπτὰ γυναικῶν Ἀλλάς, Ἄννης Ἀννιματίδος, Βάρις, Μαμίκα, Μωϊκα, Οὐίρικα. Τῶν ἁγίων *Μαρτύρων* Κοδράτου, Θεοδοσίου, Μανουὴλ καὶ ἐτέρων Τεσσαράκοντα τῶν ἐν τῇ Ἀνατολῇ. [Τοῦ Ὁσίου Στεφάνου, ἡγουμένου Τριγλίας, τοῦ ὁμολογητοῦ].

27. Τῶν ἁγίων *Μαρτύρων*· Ματρώνης τῆς ἐν Θεσσαλονίκῃ, Φιλητοῦ τοῦ συγλητικοῦ καὶ Λυδίας τῆς συζύγου καὶ τῶν τέκνων τῶν· Θεοπρεπίου καὶ Μακεδόνας. Ἀμφιλοχίου τοῦ δουκὸς καὶ Κρονίδου. Βαρουχίου καὶ Ἰωάννου. Τοῦ ἁγίου *Προφήτου* Ἀνανίου. Τοῦ ἁγίου καὶ *Δικαίου* Βαραχίου. Τῶν Ὁσίων Παύλου ἐπισκόπου Κορίνθου, Εὐτυχίου καὶ Κηρύκου τοῦ ἐν Ἄπρω.

28. Τοῦ ἁγίου Ἀποστόλου καὶ μάρτυρος Ἡρωδίωνος, ἐπισκόπου Πατρῶν. Τοῦ Ὁσίου Ἰλαρίωνος τοῦ νέου, ἡγουμένου μονῆς τῆς Πελεκητῆς.

29. Τῶν ἁγίων *Ἱερομαρτύρων*· Μάρκου ἐπισκόπου Ἀρεθουσίῶν καὶ Διαδόχου ἐπισκόπου Φωτικῆς Ἡπείρου, Κυρίλλου διακόνου καὶ τῶν σὺν αὐτοῖς παρθένων γυναικῶν καὶ ἱερωμένων ἀνδρῶν. Ἰωνᾶ καὶ Βαραχσιίου καὶ τῶν σὺν αὐτοῖς: Ἀβίβου, Ζανιθᾶ, Ἥλια, Λαζάρου, Μάρη, Μαρούθα, Ναρσῆ, Σάββα (Σώβα), Σιμιάθη (Συμεωνίδου). Τοῦ Ὁσίου καὶ ὁμολογητοῦ Εὐσταθίου ἐπισκόπου Κίου.

30. Τοῦ ἁγίου *Ἱερομάρτυρος* Ζαχαρίου τοῦ νέου, ἐπισκόπου Κορίνθου (1684). Τῶν Ὁσίων καὶ θεοφόρων πατέρων ἡμῶν· Ἰωάννου τοῦ τῆς «Κλίμακος», Ἰωάννου πατριάρχου Ἱεροσολύμων, [Ἰωάννου τοῦ ἐν τῷ φρέατι] καὶ Εὐβούλης (μητρὸς ἁγίου Παντελεήμονος). [Τοῦ ἁγίου προφήτου Ἰωήλ].

31. Τῶν ἁγίων *Ἱερομαρτύρων*· Ὑπατίου ἐπισκόπου Γαγγρῶν, Αὐδᾶ ἐπισκόπου ἐν Περσίᾳ καὶ τῶν σὺν αὐτῷ Ἐννέα μαρτύρων. Τῶν ἐν Ἐρμουπόλει Αἰγύπτου: Βενιαμὴν διακόνου, Μετάνδρου, Σαβίνου καὶ ἐτέρων 38, συγγενῶν ὄντων. Τῶν Ὁσίων· Ἀκακίου (Α΄) ἐπισκόπου Μελιτηνῆς, τοῦ ὁμολογητοῦ, Βλασίου τοῦ ἐξ Ἀμορίου καὶ Στεφάνου τοῦ θαυματουργοῦ. Θεοφίλου καὶ Ἰωνᾶ μητροπολίτου πασῶν τῶν Ρωσιῶν.

(Συνεχίζεται)

Οἰκονόμος ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΠΛΑΤΑΝΙΤΗΣ

Παρακαλοῦνται οἱ ἀποστέλλοντες ταχυδρομικὰς ἐπιταγὰς πρὸς τὰ περιοδικὰ «Ἐκκλησία», «Θεολογία» καὶ «Ἐφημέριος», ὅπως σημειῶσιν ἐπ' αὐτῶν τὴν αἰτίαν τῆς ἀποστολῆς.

ΑΙ ΕΛΛΗΝΙΔΕΣ ΜΗΤΕΡΕΣ

ΚΑΙ Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΙΣ*

Εἰς τὴν Ἀρκαδίαν ἢ Ἑλένη Λιαροπούλου, ὅταν τὸ 1826 ὁ Ἰμπραὴμ ἐλεηλάτει καὶ ἐρήμωνε τὴν Πελοπόννησον, μὲ τὸ παιδί εἰς τὴν ἀγκάλην τῆς προσεπάθησε νὰ διασωθῆ φεύγοντας πρὸς τὴν Γρανίτσα. Τὴν ἀντελήφθησαν ὁμοῦ Αἰγύπτιοι καὶ τὴν κατεδίωξαν. Εἰς τὸν πρῶτον Αἰγύπτιον ποὺ τὴν ἐπλησίασε τοῦ εἶπε μὲ θάρρος: «Στάσου, ἄπιστε· ἀληθινὴ Χριστιανὴ δὲν παραδίδεται εἰς τὰ χεῖρα τῶν ἀπίστων». Καὶ ἀμέσως μὲ τὸ παιδί τῆς ὤρμησε καὶ ἔπεσε εἰς τὸν κρημνόν. Ἡ δὲ Τρισεύγενη Δεληβοριά κυνηγημένη καὶ αὐτὴ ἀπὸ τοῦς Αἰγυπτίους, βλέπουσα ὅτι θὰ ἔπιπτεν εἰς τὰ χεῖρα τῶν ἐχθρῶν, ἔρριψε πρῶτα τὰ δύο τῆς παιδιὰ εἰς τὸν Λάδωνα ποταμὸν καὶ ἠκολούθησε καὶ ἡ ἰδία.

Παρὰ πολλὰ προσέφερον εἰς τὸν ἀγῶνα αἱ γυναῖκες τῆς Μάνης μὲ τὸν ἡρωϊσμὸν καὶ τὴν αὐτοθυσίαν των. Ὅταν ὁ Κιοπροουλῆς τὸ 1770 ἔστειλε τὸν ἀρχιπειρατὴν Χασὰν Μπαμπὰν νὰ τιμωρήσῃ τοὺς Μανιάτας, διότι ἐβοήθησαν τοὺς Ἑνετούς, ἡ Μάνη ἀπέκρουσε τοὺς ἐπιδρομεῖς χάρις εἰς τὴν γενναίαν βοήθειαν τῶν γυναικῶν, αἱ ὁποῖαι ἐπολέμησαν ὀπλισμέναι μὲ δρεπάνια. Τὰ ἡρωϊκὰ κατορθώματα τοῦ 1770 ἐπανελήφθησαν εἰς τὸν Δηρὸν καὶ Πολυάραβον καὶ κατὰ τὴν ἐπανάστασιν τοῦ 1821. Ἐνδοξα ὀνόματα: Γερακάκη, Σάββαινα, Πανώρια Βοζίκη, Ζαχαριά, Ροζάκαινα, Ραλλοῦ Μαυρομιχάλη, Ἑλένη Λαμπροπούλου. Εἰς τὸ δημοτικὸ τραγούδι «ὁ πόλεμος τοῦ Δηροῦ» ὑμνεῖται ἡ ἀνδρεία των.

«Εἶγε σας μάτα εἶγε σας
γυναῖκες ἄνδρες γίνετε,
σὰν ἀνδρειωμένες μάχεσθε
σὰν ἀμαζόνες κρούετε».

Μία ἐξ αὐτῶν, ἡ ἡρωϊκὴ Σάββαινα, παρουσιάσθη εἰς τὴν Δ' Ἑθνικὴν Συνέλευσιν τῶν Ἑλλήνων, ζητώντας κάποιαν βοήθειαν μὲ τὴν ἐξῆς ἀναφορὰν: «Κύριοι Πληρεξούσιοι. Τὸ στάδιον τῆς πολεμικῆς δόξης εἶναι βέβαια κατὰ φυσικὸν λόγον μόνον διὰ

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 66 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 3-5 τεύχους.

τοὺς ἄνδρας. Ὅταν ὁμως εἶναι λόγος περὶ σωτηρίας πατρίδος, ὅταν ὅλη σχεδὸν ἡ φύσις συντρέχη πρὸς υπεράσπισίν της, αἱ γυναῖκες τῆς Ἑλλάδος ἔδειξαν πάντοτε ὅτι ἔχουν καρδίαν νὰ κινδυνεύουν συναγωνιζόμεναι ὡς οἱ ἄνδρες, ἡμποροῦν καὶ νὰ ὠφελήσουν μεγάλως εἰς τὰς πλέον δεινὰς περιστάσεις. Εἶμαι γυναῖκα χήρα, ἔχω καὶ ἀνήλικα ὄρφανά. Τοῦτο δὲν μὲ ἡμπόδισεν εἰς τὴν ἀρχὴν τοῦ ἱεροῦ πολέμου μας νὰ πιάσω τὰ ὄπλα καὶ νὰ κινήσω μὲ τοὺς πρωταγωνιστὰς διὰ τὴν ἐλευθερίαν τοῦ Ἔθνους... Ἐστάθηκα πρῶτον εἰς τὰς ἐκστρατείας τοῦ ἀοιδίμου Κυριακούλη-Μαυρομιχάλη, ἔπειτα καὶ ἄλλων ἀρχηγῶν, εἰς διάφορα μέρη, οἷον τὴν Εὐριπον, τὴν Στερεὰν Ἑλλάδα, εἰς τὸ Βαλτέτζι, εἰς τὰ Τρίκορφα, εἰς τὸν Ἀλμυρὸν κ.λ.π.».

Εἰς τὴν μάχην τῆς Μάνης, Ἰούλιος 1826, ἄλλη Μανιάτισσα προσετέθη ἐκεῖ εἰς τὸν πίνακα τῶν ἡρωίδων. Ἡ Ἑλένη Ἀναῖ-πόνη-νύμφη τοῦ Ἀναῖτη. Αὐτὴ, ἐνῶ ἔφευγε πρὸς τὸ βουνὸ κρατοῦσα εἰς τὴν ἀγκάλην τὰ δύο παιδιά της, κατελήφθη ἀπὸ ἓνα Αἰγύπτιο. Κατὰ τὴν καταδίωξιν εἶχε λυθῆ καὶ ἐσύρετο ἡ μακρὰ της ζώνη, εἰς τὴν ὁποίαν εἶχε δέσει τὰ ὀλίγα της χρήματα, δέκα δίστηλα, καὶ ὁ διώκτης κατῴρθωσε νὰ πιάσῃ τὴν μίαν ἄκραν τῆς ζώνης. Ἐκεῖνος προσεπάθει νὰ τὴν ἀναγκάσῃ νὰ σταθῆ καὶ ἡ Ἀναῖπόνη, ὅταν ἡ ζώνη ἐτεντώθη, τὴν ἄφησε καὶ ὁ Αἰγύπιος ἀνετράπη. Τότε ἐκείνη, ἐνῶ ὁ στρατιώτης ἦτο ἀκόμη ὕπτιος, τὸν ἐσκότωσε μὲ τὴν ἰδίαν του τὴν λόγχην.

Οὐδόλως ὁμως ὕστεροῦν εἰς ἡρωϊσμὸν καὶ αἱ ἑλληνίδες τῶν νήσων. Εἰς τὴν Κρήτην, ὁ ἡρωϊσμὸς τῶν γυναικῶν ἐφάμιλλος τοῦ τῶν ἀνδρῶν. Μεγάλη ἡ συμβολὴ τῶν εἰς τὴν μάχην τῶν Σφακιανῶν. Διὰ τὸν θάνατόν των ἔχει γραφῆ τὸ δημοτικόν:

«Κλαῖν' τὴν Μπουρμπαχοκατσουλῆ, μὲ τὴν μακριὰ πλεξούδα
ὄπου πολέμα ἀνδρίστικα, κι' ἄς ἦταν κοπελούδα.
Κλαῖσι καὶ τὴ Σγουροφυλλιὰ πούκανε τὰ λαγούμια,
κι' ἔκανε τὰ παιδιά ὄρφανά, χηράδες τὰ χανούμια,
ὄπου τὴν ἠδρ' ἡ μπαλοτιὰ κι' ἔπεσεν εἰς τὸ δῶμα,
καὶ παίρνει ἡ πόρμπερη φωτιὰ καὶ τήνε κάνει λειῶμα».

(Συνεχίζεται)

ΧΡΥΣΑΝΘΗ ΚΑΡΑΓΙΑΝΝΙΔΟΥ

Η ΣΚΕΠΗ ΤΟΥ ΚΟΣΜΟΥ*

Ἡ Θεοτόκος

στήν Ὁρθόδοξη ἀγιογραφία.

«Δεῦτε ἅπαντα τὰ πέρατα τῆς γῆς, τὴν σεπτὴν Μετάστασιν τῆς Θεομήτορος μακαρίσωμεν· ἐν χερσὶ γὰρ τοῦ Υἱοῦ, τὴν ψυχὴν τὴν ἁμωμον ἐναπέθετο· ὅθεν τῇ ἁγίᾳ Κοιμήσει αὐτῆς, ὁ κόσμος ἀνεξωοποιήθη, ψαλμοῖς καὶ ὕμνοις καὶ ᾠδαῖς πνευματικαῖς μετὰ τῶν Ἀσωμάτων, καὶ τῶν Ἀποστόλων ἑορτάζων φαιδρῶς».

Κάθε γιορτὴ ἀφιερωμένη στὴν Ὑπεραγία Θεοτόκο γιορτάζεται μὲ ξεχωριστὴ πνευματικὴ εὐφροσύνη καὶ λατρευτικὴ λαμπρότητα ἀπὸ τὴν Ἐκκλησία, πού γιὰ τὴν ξεχωριστὴ θέσι της ἔχει φυλάξει τοὺς ὠραιότερους καὶ τοὺς πιὸ ποιητικούς ὕμνους τῆς ὕμνογραφίας της.

Καμμιά γυναίκα στὸν κόσμο δὲν ἀξιώθηκε τὴ μοναδικὴ αὐτὴ τιμητικὴ θέσι τῆς «Κεχαριτωμένης» Μαρίας. Ὑπῆρξε ἡ Μητέρα τοῦ Θεοῦ στὴ γῆ. Καὶ ἀναγνωρίστηκε ἡ τιμιωτέρα, ἡ ἐνδοξότερα τῶν ἀγγέλων, «ἡ γέφυρα ἡ μετὰ-γούσα ἀπὸ γῆς πρὸς οὐρανόν», γιὰ τὴν ταπεινοφροσύνη καὶ τὴν ἀγνότητά της σὰν Κόρη, σὰν Θεοτόκος, σὰν πονεμένη Μητέρα, σὰν Ὁδηγήτρια καὶ «Βασίλισσα τῶν οὐρανῶν».

Αὐτὸς εἶναι καὶ ὁ λόγος πού ἡ Μαρία Θεοτόκος εἶναι κυρίαρχη μορφή τοῦ λειτουργικοῦ διακόσμου τῆς Ὁρθοδοξίας. Ἡ εἰκονογραφικὴ παράστασις της σὲ κεντρικὰ σημεῖα τῶν ἱερῶν ναῶν καὶ ἡ ἀναφορὰ τῶν Χριστιανῶν στὸ ὄνομά της μὲ κάθε τέχνη καὶ καλλιτεχνικὴ ἔκφρασι, ἀποτελεῖ δεῖγμα πνευματικῆς ἀφοσιώσεως.

Φανερώνει τὴ μοναδικότητα τῆς παρουσίας της σ' ὀλόκληρο τὸ δογματικὸ καὶ θεολογικὸ περιεχόμενον τῆς ὀρθοδόξου πίστεως.

Κι αὐτὴ ἡ ἀγάπη, ἡ ἰδιαιτέρη βαθεῖα εὐλάβεια τῶν πιστῶν πρὸς τὴ Θεοτόκο δὲ θερμαίνεται μονάχα ἀπὸ

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 72 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 3-5 τεύχους.

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΣΕ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΕΣ,

ΚΑΝΟΝΙΚΕΣ ΚΑΙ ΑΛΛΕΣ ΑΠΟΡΙΕΣ*

Τί συνετέλεσε, ὥστε ἀπὸ τὸ τέλος τῆς συνάξεως, τῆς λεγομένης «λειτουργίας τῶν κατηχομένων», νὰ μεταφερθοῦν στὴν καθ' αὐτὸ εὐχαριστιακὴ σύναξι, τὴν λεγομένην «λειτουργία τῶν πιστῶν»; Εἶναι πολὺ πιθανόν, ὅτι αὐτὸ ἐγίνε σὲ ἐποχῇ, πού, ἐπειδὴ ἔλειψαν οἱ κατηχοῦμενοι, ἄρχισαν νὰ ἀτονοῦν οἱ δεήσεις πού προωρίζοντο γι' αὐτούς. Τὴν ἐποχὴ ἐκείνη τῆς λειτουργικῆς ἀκμῆς καὶ δημιουργίας ἦταν αὐτονόητο, ὅτι ἐφ' ὅσον δὲν ἀπελύοντο οἱ κατηχοῦμενοι, ἀφοῦ δὲν παρίσταντο στὴν σύναξι, οἱ αἰτήσεις πού συνώδευαν τὴν ἀπόλυσί των δὲν ἐξυπηρετοῦσαν τὸν λειτουργικὸ των προορισμὸ καὶ ἔπρεπε νὰ βροῦν ἄλλη κατάλληλο θέσι. Στὴν ἀναζήτησι αὐτὴ ὑπῆρξαν διακυμάνσεις. Ἀρχικῶς φαίνεται, ὅτι ἐτέθησαν μετὰ τὴν ἀπόθεσι τῶν δώρων ἐπὶ τῆς ἁγίας τραπέζης, ὅπου ἀρχικῶς ὑπῆρχε μία ἐκτενὴς δέησις πού σώζεται στὴν λειτουργία τοῦ ἁγίου Ἰακώβου. Αὐτὴ στὶς βυζαντινὲς λειτουργίες εἶχε συντμηθῆ («πληρωσόμεν... Ὑπὲρ τῶν προτεθέντων... Ὑπὲρ τοῦ ἁγίου οἴκου... Ὑπὲρ τοῦ βυσθῆναι... Ἀντιλαβοῦ...») γιατί ἐν τῷ μεταξὺ ἡ λειτουργία εἶχε ἀναπτυχθῆ πρὸς τὰ ἐμπρὸς καὶ τὰ εἰρηνικὰ μετετέθησαν ἀρχικῶς μὲν πρὶν ἀπὸ τὸν τρισάγιο ὕμνο καὶ λίγο ἀργότερα πρὸ τῶν

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 77 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 3-5 τεύχους.

τὸ ὅτι ἡ Παναγία ὑπῆρξε (ἡ μόνη ἄμωμος ἐν γυναιξὶ καὶ καλῇ) οὔτε γιατί εἶναι ἡ «Ἵψηλοτέρα τῶν οὐρανῶν». Ἀλλὰ καὶ γιατί καθένας μας στὸ πρόσωπό της βλέπει τὴ δική του μητέρα!...

Μητέρα τῆς ζωῆς, στήριγμα, «Ἐλπίς ἀπηλπισμένων...» ἀποκαλεῖται καὶ ἀναγνωρίζεται τις περισσότερες φορές. Γιατί ἀκριβῶς εἶναι ἡ γυναίκα, ἡ μητέρα, πού κράτησε στὰ σπλάγχνα της καὶ ἀνέθρεψε μὲ χαρὰ καὶ λύπη τὸ Σωτήρα τοῦ κόσμου, ἔτσι ὅπως ἀκριβῶς μεγαλώνει μὲ πόνο καὶ μὲ ὄνειρα κάθε μητέρα τὸ παιδί της.

(Συνεχίζεται)

ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΦΕΡΟΥΣΗΣ

ἀντιφώνων. Στὸ κενὸ λοιπὸν αὐτὸ βρῆκαν στέγη οἱ αἰτήσεις μετὰ τὴν ἀπομάκρυνσί των ἀπὸ τὴν μετὰ τὸ εὐαγγέλιο ἐκτενή.

Σὲ κάπως μεταγενεστέρα ἐποχῇ οἱ αἰτήσεις ἐτέθησαν καὶ μετὰ τὸν καθαγιασμὸ τῶν τιμίων δώρων σὲ ἓνα νέο κενό, πού ἐδημιουργήθη στὸ σημεῖο πού παλαιότερα ἀπηγγέλλοντο ἀπὸ τὸν διάκονο τὰ δίπτυχα. Ἐκεῖ ἤδη ὑπῆρχε μίᾳ μικρὰ συναπτῆ, ὅπως ἀκριβῶς ἀπαντᾷ στὴν λειτουργία τοῦ ἁγίου Ἰακώβου, πού κατέκλειε τὴν ἀναφορὰ καὶ τὰ δίπτυχα καὶ εἰσήγε τις προπαρασκευαστικὲς δεήσεις γιὰ τὴν θεία κοινωνία («Πάντων τῶν ἁγίων μνημονεύσαντες... Ὑπὲρ τῶν προσκομισθέντων καὶ ἁγιασθέντων.... Ὅπως ὁ φιλάνθρωπος... Τὴν ἐνότητα τῆς πίστεως...»). Μὲ τὸ μεταγενέστερο ἔθος τῆς μυστικῆς ἀναγνώσεως τῶν εὐχῶν ἡ συναπτὴ αὕτῃ ἀπεδείχθη ἀνεπαρκὴς γιὰ νὰ καλύψῃ τὴν μυστικῶς ἀναγινωσκομένη ἀρκετὰ ἐκτενή εὐχὴ πρὸ τοῦ «Πάτερ ἡμῶν...». Ὅλα αὐτὰ, ἴσως ἢ ἐπίδρασις τῆς Προηγιασμένης, πού στὸ σημεῖο αὐτὸ ἔχει τὰ πληρωτικὰ καὶ τίς αἰτήσεις — σὲ μιά μικτὴ δηλαδὴ θέσι, πού ἀντιστοιχεῖ καὶ στὴν μετὰ τὴν ἀπόθεσι τῶν τιμίων δώρων ἐπὶ τῆς ἁγίας τραπέζης συναπτῆ, ἀλλὰ καὶ στὴν μετὰ τὴν εὐχὴ τῆς ἀναφορᾶς — ἔκαμαν, ὥστε οἱ αἰτήσεις νὰ τεθοῦν καὶ ἐκεῖ. Ἔτσι βρέθηκαν δύο φορὲς οἱ αἰτήσεις στὴν θεία λειτουργία.

Ἴσως πρόκειται καὶ γιὰ συμβιβασμὸ δύο παραδόσεων, πού ἀνεξαρτήτως ἀλλήλων τοποθέτησαν τίς αἰτήσεις ἢ μίᾳ πρὸ καὶ ἢ ἄλλῃ μετὰ τὴν εὐχὴ τῆς ἀναφορᾶς καὶ ἢ μεταγενεστέρα πρᾶξις θέλησε, κατὰ τὸν γνωστὸ καὶ ἀπὸ ἄλλες περιπτώσεις τρόπο, νὰ τίς συμβιβάσῃ υἱοθετώντας καὶ τίς δύο λύσεις.

Κατὰ τοὺς νεωτέρους χρόνους ἄρχισε καὶ τείνει νὰ γενικευθῇ ἡ τάσις τοῦ νὰ λέγωνται μίᾳ μόνο φορὰ οἱ αἰτήσεις. Ἐκτὸς ἀπὸ τὸ ἐπιχειρήμα, ὅτι δύο φορὲς ἐλέγοντο ἐδῶ καὶ δώδεκα αἰῶνες, δὲν θὰ μπορέσῃ νὰ εὑρῇ κανεὶς ἄλλο. Ἀντιθέτως ἡ πιὸ ἀρχαία παράδοσις, οἱ ἀρχαῖες λειτουργίαι καὶ ἡ λογικὴ ἀντιμετώπισις τοῦ πράγματος συνηγοροῦν ὑπὲρ τοῦ ἀντιθέτου. Καὶ ἂν ἀκόμη δὲν τὸ ἐπιθυμοῦσαμε, ἢ πρᾶξις βαίνει σταθερὰ πρὸς τὰ ἐκεῖ. Πότε ὅμως εἶναι ὀρθότερο νὰ λέγωνται, πρὸ ἢ μετὰ τὸν καθαγιασμὸ τῶν τιμίων δώρων; Οἱ προτιμήσεις τῶν λειτουργῶν μας διχάζονται. Αὐτοὶ πού προτιμοῦν τὴν μετὰ τὸν καθαγιασμὸ ἀπαγγελία τῶν αἰτήσεων φέρουσι συνήθως τὸ εὐσεβιστικὸ ἐπιχειρήμα, ὅτι τότε εἶναι παρὼν ὁ Κύριος διὰ τῶν μυστηρίων καὶ ὁ χρόνος εἶναι καταλληλότερος νὰ ἀπευθύνωμε πρὸς Αὐτὸν τίς δεήσεις μας. Θὰ εἶναι τότε πιὸ εὐπρόσδεκτες. Τὸ ἐπιχειρήμα εἶναι ὅπως ὅποτε ἐπηρεασμένο ἀπὸ τίς εὐχαριστιακὲς εὐλάβειες τῆς Δύσεως, πού καὶ ἀπὸ τοὺς ἰδίους

τούς δυτικούς σήμερα θεωρούνται υπερβολικές και θεολογικῶς ἀστήρικτες. Ὁ Χριστὸς πάντοτε ἀοράτως παρίσταται στὴν σύναξι τῶν πιστῶν καὶ προσδέχεται τίς δεήσεις των. "Ἄλλως τε ἡ θεία λατρεία ἔχει ὡς ὄρο καὶ προϋπόθεσι τὴν ἐν Χριστῷ καὶ ἀγίῳ Πνεύματι προσφορὰν τῆς πρὸς τὸν Πατέρα. Ο καθολογισμὸς τῶν τιμίων δώρων δὲν γίνεται γιὰ νὰ ἔχουμε παρόντα τὸν Χριστὸ καὶ νὰ τὸν δοξολογοῦμε ἢ νὰ δεώμεθα πρὸς Αὐτόν, ἀλλὰ γιὰ νὰ μετᾶσχουν οἱ πιστοὶ τῆς κοινωνίας καὶ νὰ ἐνωθοῦν διὰ τῶν μυστηρίων καὶ νὰ συσσωματωθοῦν μετ' Αὐτόν. Οἱ εὐχῆς καὶ πρὸ καὶ μετὰ τὸν καθολογισμὸ ἀπευθύνονται πρὸς τὸν Θεὸ Πατέρα διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐν ἀγίῳ Πνεύματι. Οἱ ἀρχαῖες λειτουργίαι, ὅπως καὶ οἱ βυζαντινῆς πρὸ τῆς παρεμβολῆς τῶν αἰτήσεων στὸ σημεῖο αὐτό, δείχνουν ἀκριβῶς τὸν σωστὸ δρόμο τῆς λειτουργικῆς προσευχῆς. Μετὰ τὴν ἀναφορὰ σπεύδου πρὸς τὴν θεία κοινωνία. Ἔχουν τὴν σχετικὴ διακοινικὴ παρακάλεισι, τὴν προπαρασκευαστικὴν γιὰ τὴν θεία μετᾶληψιν εὐχὴν ποὺ εἰσάγει τὸ «Πάτερ ἡμῶν...», καὶ αὐτὸ μετ' εὐχαριστιακῆς ἔννοιαν («τὸν ἄρτον ἡμῶν τὸν ἐπιούσιον δὸς ἡμῖν σήμερον....»), καὶ τὴν εὐχὴν τῆς κεφαλοκλισίας, ποὺ κατ' οὐσίαν εἶναι εὐλογία γιὰ τὴν ἀξία μετᾶληψιν. Τὰ διακοινικὰ στὴν περίπτωσιν αὐτῇ, μετὰ τὴν κατακλιεῖδα τῶν διπτύχων («Πάντων τῶν ἁγίων μνημονεύσαντες») καὶ τὴν εἰσαγωγικὴν προτροπὴν («εἴτι καὶ ἔτι ἐν εἰρήνῃ τοῦ Κυρίου δεηθῶμεν»), εἶναι τρία, κατὰ τὸ ἱερὸν τοῦ ἀριθμοῦ: «Ἵπὲρ τῶν προσκομισθέντων καὶ ἁγιασθέντων τιμίων δώρων...», «Ὅπως ὁ φιλόνητος Θεὸς ἡμῶν....», «τὴν ἐνότητά τῆς πίστεως». Τὰ ἄλλα: «Ἵπὲρ τοῦ ῥυσθῆναι ἡμᾶς....», «Ἀντιλαβοῦ....» εἶναι τὰ παρέμβλητα διακοινικὰ, τὰ κατὰ συνήθειαν, καὶ αἱ αἰτήσεις, ποὺ ἀποβλέπουσιν στὴν κάλυψιν τῆς μακρᾶς μυστικῆς εὐχῆς. Αὐτὰ προκαλοῦν ἀσφαλῶς μίαν διάσπασιν καὶ μίαν ἀναστολήν τῆς πορείας τῆς λειτουργικῆς εὐχῆς. Ἡ τομὴ πρέπει νὰ γίνεται στὸ ὄρθον σημεῖο, «Ὅπως ὁ φιλόνητος Θεὸς ἡμῶν.... δεηθῶμεν»—«τὴν ἐνότητά τῆς πίστεως....».

Ἀντιθέτως, ἡ ὀρθότερα θέσις τῶν αἰτήσεων βρίσκεται στὴν συνέχεια τῶν πληρωτικῶν μετὰ τὴν μεγάλη εἴσοδον. Οἱ αἰτήσεις σ' ὅλες τίς περιπτώσεις εἰσάγονται μετ' ὃ «Πληρώσωμεν....»), πολὺ λογικὰ, καθὼς εἶδαμε στὴν ἀρχή, ἐφ' ὅσον τὸ ἴδιον τὸ περιεχόμενον των εἶναι συμπληρωματικὸν τῶν ὅλων δεήσεων τῆς Ἐκκλησίας περὶ τῶν καθ' ἡμέραν ἀναγκῶν τῶν πιστῶν. Ἀπὸ ἐκεῖ καὶ πέρα ἀρχίζει ἄλλο θέμα. Τὸ μεγάλο καὶ μόνον θέμα τῆς θείας εὐχαριστίας, τῆς τελέσεως δηλαδὴ τοῦ μυστηρίου καὶ τῆς διὰ τῆς θείας μεταλήψεως συμμετοχῆς τῶν πιστῶν σ' αὐτό.

Στὸ περιθώριο τῆς Ἀγίας Γραφῆς

ΕΝΤΡΥΦΩΝΤΑΣ ΣΤΟΝ ΠΑΥΛΟ

Στὸν τρισδιάστατο κῶρο τῆς ἀγιότητος, ὁ Παῦλος εἶναι ἕνα ἄκρο ἄωτο. Τὸν βλέπουμε παντοῦ φθασμένο.

Ἀγγιξε τοὺς ἀνάστροφους οὐρανοὺς τῆς ταπεινwsούνης. Ἀνέβηκε στὸν παράδεισο, ἐνῶ ζοῦσε ἀκόμη στῆ γῆ. Καὶ ἄπλωσε σὲ ὅλη τὴν οἰκουμένη μὴν ἀγάπη φλογερή, ποὺ κανένα ἐμπόδιο δὲν στάθηκε ἱκανὸ νὰ τὴν ἀναχαιτίσῃ. Τὸ διασκελισμα τῆς ἐσωτερικῆς καὶ τῆς ἐξωτερικῆς του ζωῆς προκαλεῖ τὸν ἱλιγγο στὸ ἀνθρώπινο πνεῦμα. Ἀνοίγεται ὀλοένα πρὸ πέρα ἀπὸ ὅπου φθάνει ἡ φαντασία μας.

Ὁ Χριστιανισμὸς, σὰν θεολογία, σὰν μυστικὸ βίωμα καὶ σὰν πράξι, δὲν γνώρισε μεγαλύτερον ἀκροβάτη ἀπ' αὐτόν. Ἡ διδασκαλία τοῦ Ἰησοῦ βρῆκε στὸν νοῦ τοῦ Παύλου τὴν πρὸ εὐρεῖα ἀντίληψη. Στὴν καρδιά του, τοὺς πρὸ δυνατοῦς παλμούς. Στὸν βίον του καὶ τὸ ἔργον του, τὴ θαυμαστότερη καὶ πρὸ προχωρημένη ἐφαρμογή.

Αὐτὴ ἡ ψυχὴ, ποὺ λάμπει αἰώνια στὸ στερέωμα τῆς Ἐκκλησίας, ὑπῆρξε τὸ πρὸ ὑπέροχον ἀνάστημα τῆς Θείας Χάρης. Τὸ ἐνδοξότερον λάφυρον τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ.

Ἀπὸ τὸ μεσημέρι ἐκεῖνο, ποὺ ἔπεσε τυφλωμένος κάτω ἀπὸ τὴ θεῖα ἀστραπή, μπροστὰ στὴν καστρόπορτα τῆς Δαμασκοῦ, ὡς τὴ στιγμή τοῦ μαρτυρικοῦ του θανάτου στὴ Ρώμη, ὁ Παῦλος εἶναι ἕνα οὐρανόμηκες τόξον χριστιανικοῦ βιώματος, ὑψωμένο στὴ βάση μιᾶς ἄφθαστης ταπεινwsούνης. Ἐνας ἀπὸ τοὺς ἀρχαίους Πατέρες διακρίνει τρία στάδια τῆς, μὲς στὴς Ἐπιστολὰς τοῦ Παύλου. Τρεῖς φράσεις του — λέγει ὁ ἱερὸς Λύγουστίνος — χρονικὰ ἐπάλληλες, φανερώνουν τὴν προοδευτικὴ αὐτὴ βύθιση τοῦ Ἀποστόλου στὴν αὐτοεξουθένωση: ὀνομάζει τὸν ἑαυτὸ του τελευταῖον τῶν Ἀποστόλων. Ἀργότερα λέγει ὅτι δὲν εἶναι ἄξιος νὰ τὸν ἀποκαλοῦν Ἀπόστολον. Καὶ τέλος, λέγει τὸν ἑαυτὸ του πρῶτον τῶν ἀμαρτωλῶν.

Μέσα σ' αὐτὴ τὴν ἄβυσσον αὐτομεμψίας, ἄπλωσε τὴς ρίζες του τὸ γιγάντιον δένδρον τῆς παυλείου ἀγάπης, ποὺ τὸ φύλλω-

μά του ψαύει τούς ούρανοὺς καὶ ρίχνει τὸν ἴσκιό του σὲ ὅλη τὴ γῆ.

Τίποτε δὲν μπορούσε νὰ ἀνακόψη αὐτὴ τὴν ἀγάπη, νὰ περιορίσῃ τὸ πλάτος της, νὰ στομώσῃ τὴν ὀρμὴ της. Τὴν τύλιξαν τὰ δεσμά. Ἀλλὰ στάθηκαν ἕνας λόγος παρὰ πάνω γιὰ νὰ ἀκτινοβολήσῃ μακρύτερα καὶ θερμότερα. Ὁ Ἅγιος Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος, ὁ πρὸ ἀπαράμιλλος τῶν ἑρμηνευτῶν καὶ θαυμαστῶν τοῦ Παύλου, παρατηρεῖ κάπου, ὅτι, γιὰ τὸν Παῦλο, αὐτὰ τὰ δεσμά ἦταν ἀκριβώτερα καὶ ποθητότερα καὶ ἀπὸ τὸν ἴδιο τὸν οὐράνιο στέφανο.

Ὁ Ἀπόστολος δεχόταν κάθε διωγμὸ, κάθε κίνδυνο, κάθε θλίψη σὰν ἐναγκαλισμὸ τοῦ Χριστοῦ, σὰν τὴν πρὸ γλυκεῖα χαρά.

Ἐννοίωσε τὴν ἀγάπη τοῦ Χριστοῦ στὸ μόνο ἀληθινὸ της ἔδαφος καὶ σ' αὐτὸ ἀνθίσε ὅλος ὁ ἀπέραντος μυστικισμὸς του : στὸ ἔδαφος τοῦ εὐαγγελισμοῦ τῶν ἀνθρώπων. Ἐκεῖ χάραξε τοὺς δρόμους πρὸς τὸν ἔφεραν στὴ Μικρὰ Ἀσία, τὴν Ἑλλάδα, τὴν Κύπρο, τὴ Ρώμη, τὴν Ἰσπανίαν. Καὶ ἀκόμη, στὰ βάθη τῶν θείων ἐκείνων παραλογισμῶν, πρὸς εἶναι ἀδύνατο νὰ τοὺς ἀγγίξῃ κὰν ὁ νοῦς μας, ὅπως λ.χ. ἡ εὐχὴ του νὰ καθῆ αὐτός, ἀρκεῖ νὰ σώζονταν οἱ ὀμόφυλοί του Ἰουδαῖοι.

Ἡ ἀγάπη αὐτὴ, κάθετη (πρὸς τὸν Χριστὸ) καὶ ὀριζόντια (πρὸς τοὺς ἀνθρώπους), τὸν ἔφερε ὅχι μονάχα στὸ νόημα, ἀλλὰ καὶ στὴν πραγματικότητα τοῦ μέλλοντος, τῶν ἐσχάτων πρὸς βρίσκονται ἔξω ἀπὸ τὸν γήϊνο χρόνον. Ὁ ἴδιος διηγεῖται δυὸ φορές, στὶς Ἐπιστολές του, τὴν ἄνοδό του στὸν τρίτο οὐρανὸ, ὅπου ἄκουσε «ρήματα, ἃ οὐκ ἔξδν ἀνθρώπων λαλῆσαι».

Ἀπὸ τὸ ἔργο τοῦ Παύλου, τὸ σπουδαιότερο μέρος ἴσως δὲν εἶναι ἡ ἐξάπλωση τοῦ χριστιανισμοῦ στὸν ἐθνικὸ κόσμον, ἡ ἴδρυση τῶν Ἐκκλησιῶν. Οἱ Ἐπιστολές του εἶναι πολὺτιμον κειμήλιον πνευματικόν. Εἶναι ἡ αἰώνια παρουσία τοῦ Παύλου ἀνάμεσά μας, πρὸς δυνατὴ, ὅπως ἔγραψε ὁ ἴδιος, ἀπὸ τὴ σωματικὴ του ἐμφάνιση. Τὰ γράμματά του, ξεχειλίσματα τοῦ Πνεύματος, πρὸς βρῆκε σ' αὐτὸν τὸν ἀνθρωπὸ ἕνα πολὺφωνον ὄργανον γιὰ νὰ ἀποδοθῆ, ἐξακολουθοῦν μέσα στοὺς αἰῶνες τὸ χτίσιμο τῆς Ἐκκλησίας. Ὁ Χρυσόστομος τὰ παρομοιάζει μὲ σανίδες, πρὸς σύνθεσαν τὴ μυστικὴ κιβωτὸ τῆς Ἐκκλησίας, ἀδιάλυτη πάντα ἀπὸ τὰ κύματα τῆς ἁμαρτίας.

Τὸ ὕφος τους καὶ τὸ περιεχόμενό τους εἶναι μοναδικά, ἀπρόσιτα ἀπὸ κάθε μίμησι. Ὁ Βιλαμόβιτς, ἀπὸ καθαρῶς φιλολογικῆ ἄποψι, τὰ εἶδε σὰν μιὰ ἀπὸ τὶς ψηλότερες κορφὰς τοῦ ἀνθρώπινου λόγου, ἀπολυτρωμένου, ὅσο ἴσως πουθενά ἄλλου, ἀπὸ τὴ συμβατικότητα καὶ τὸ κοινὸ μέτρο. Ὑπάρχουν σελίδες στὸν Παῦλο μὲ ὑψὴ ἀνώτερη ἀπὸ κάθε δυνατότητα τῆς τέχνης. Τὶς καταναγάζει καὶ τὶς κραδαίνει ἕνα ὑπερούσιον φῶς. Ἀπηχοῦν τὴ μεταφυσικὴ γλῶσσα, πού μόνον αὐτὸς εἶχε ἀξιωθῆ νὰ ἀκούσῃ.

Κατεῖχε, ὅπως εἶναι ἀναμφισβήτητο, μιὰ ἑλληνικὴ μὀρφωση, πού τὴν εἶχε πάρει πλούσια στὴν Ταρσὸ καὶ τὴν εἶχε συμπληρώσει στὰ ταξίδια του μέσα στὸν ἑλληνικὸ κόσμον. Συνάμα, ἦταν βαθιὰ ζυμωμένος μὲ τὸ πνεῦμα καὶ τὴν ἔκφραση τῆς μωσαϊκῆς καὶ προφητικῆς φιλολογίας. Ὡστόσο, ὑψώνεται συχνὰ σὲ μορφὰς λόγου, πού ἢ ὕλη τους καὶ τὰ σχήματά τους εἶναι παρμένα ἀπὸ ἕνα διαφορετικόν, ξένον κόσμον: τὸν κόσμον τῆς δικῆς του μεγαλοφυΐας καὶ τοῦ προσωπικοῦ του θρησκευτικοῦ βιώματος.

Οἱ Ἐπιστολὲς εἶναι ὄλος ὁ Παῦλος. Κατακλύζει ἀνεπανάληπτα τὸ πνεῦμα μας μὲ τὰ νάματα τῆς διδασκῆς του. Μᾶς μεταρσιώνει μὲ τὶς νοηματικὰς του ἀναβάσεις. Μᾶς συνεπαίρνει μὲ τὸν χεῖμαρρον τῆς ὑπέρλογης ρητορείας του. Μᾶς κάνει, ἔστω καὶ φευγαλέα, ὅσο ἐπιτρέπει ἢ ἀτέλειά μας, νὰ ζήσουμε μέσα σὲ μιὰ κατάνυξιν ἀνείπωτη.

Πάνω στὸ λεξιλόγιον τῆς ἑλληνίδας φωνῆς, ὁ Τιτάνας αὐτὸς τοῦ θείου Πνεύματος, χτύπησε τοὺς πῦθ συγκλονιστικοὺς τόνους μιᾶς ὑπερκόσμιας μουσικῆς. Ἔκανε νὰ ἀναβλύσουν ἦχοι, πού ἔβαλαν πάνω τους αὐτοὶ οἱ ἄγγελοι, νὰ πλημμυρίσουν τὸ σύμπαν οἱ κορυφαῖες συγχορδίες τῆς θείας ἀγάπης καὶ τῆς ἀνθρώπινης συντριβῆς.

Ὁ Παῦλος θὰ μείνῃ γιὰ πάντα ὁ μεγαλύτερος Διδάσκαλος τῆς Ἐκκλησίας, ἡ κοίτη τῆς πορείας της.

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΙΣ

Ἀποφάσει τῆς Ἐποπτικῆς Συνοδικῆς Ἐπιτροπῆς (Πρακτικὸν τῆς 23/1/69), ἅπαντες οἱ Ἱ. Ναοὶ τῆς Χώρας εἰς τοὺς ὁποίους ἀπεστέλλετο ἡ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ» δὲν θὰ λαμβάνωσιν εἰς τὸ ἐξῆς φύλλον καθ' ὑποχρέωσιν. Οἱ Πρόεδροι τῶν Ἐκκλησιαστικῶν Συμβουλίων ἐκάστου Ἱ. Ναοῦ, ἐφ' ὅσον ἐπιθυμοῦν νὰ συνεχισθῇ ἡ ἀποστολὴ διὰ νὰ ἔχωσι τὴν σειρὰν τῶν τόμων τοῦ Περιδικοῦ εἰς τὰς Βιβλιοθήκας τῶν Ἱ. Ναῶν, παρακαλοῦνται νὰ δηλώσωσι τοῦτο ἐγγράφως, συναποστέλλοντες καὶ τὴν ἐτησίαν συνδρομὴν, ὁδὸς Ἰωάννου Γενναδίου 14, Ἀθῆναι (140), Περιδικὸν «ΕΚΚΛΗΣΙΑ».

= Π Ε Ρ Ι Ε Χ Ο Μ Ε Ν Α =

Κ. Γ. Μπόνη, Καθ. τοῦ Παν/μίου Ἀθηνῶν, Συμπόσιον Πατέρων, ἡ καλουμένη Β' Ἐπιστολὴ Κλήμεντος Ρώμης πρὸς Κορινθίους.—**Ἐπίκαιρα**.—**Εὐαγ. Δ. Θεοδώρου**, Καθ. τοῦ Παν/μίου Ἀθηνῶν, Ἡ Κυριακὴ τῆς Σταυροπροσκυνήσεως.—**Μητροπ. Δράμας Διονυσίου**, Ἀθεράπευτος ἀπιστία.—**Ι. Κ.**, «Αὐτῶν Δὲ Διτηνοίχθησαν οἱ Ὀφθαλμοί...».—**Ἀρχιμ. Χριστοδ. Παρασκευαΐδου**, Ὁ μοναχικὸς βίος εἰς τὴν νεωτέραν Ἑλλάδα.—**Ἀρχιμ. Ἀμβροσίου Λενῆ**, Ἡ ἀφοβία καὶ ὁ φόβος τοῦ Θεοῦ.—**Ἀρχιμ. Τιμοθ. Τριβιζᾶ**, Ποιμαντικὰ μέτρα διὰ τὴν ἀντιμετώπισιν τοῦ Χιλιτισμοῦ.—**Πρεσβ. Ἀντ. Ἀλεβιζοπούλου**, Ἐνοριακὰ, Προσκλητήριον Δικακίας.—**Πρεσβ. Κωνστ. Πλατανίτου**, «Ἐορτολόγιον».—**Χρυσάνθης Καραγιαννίδου**, Αἱ ἑλληνίδες μητέρες καὶ ἡ Ἑλληνικὴ Ἐπανάστασις.—**Δημ. Φερούση**, Ἡ Σκέπη τοῦ κόσμου.—**Φ.** Ἀπαντήσεις σὲ λειτουργικὰς, κανονικὰς καὶ ἄλλας ἀπορίες.—**Βασ. Μουστάκη**, Ἐντροφώνας στὸν Παῦλο.

Ἐκ τοῦ Τυπογραφείου τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας, Ἰαίου 1, Ἀθῆναι 140. Προϊστάμ. Τυπογρ. Ἰωάννης Μιχαήλ. Ἀναστασάκη 3 Ζωγράφου. Τηλ. 787978.